

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1907.   Andra Kammaren.   N:o 31.

Lördagen den 6 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarbetyg:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare, professor *Karl Warburg* lider af katarr i de öfre luftvägarne och därför tills vidare är förhindrad att deltaga i riksdagsarbetet, intygar på heder och samvete

Stockholm den 5/4 1907.

T. Hwass.
Legitimerad läkare.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *Alfred Petersson* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående försäljning af viss del utaf skogsinstitutets nuvarande tomt; och

angående utbyte af en kronan tillhörig tomtedel i 8:e kvarteret, Sparre, i Karlskrona mot en annan, enskild person tillhörig tomtedel i samma kvarter.

Dessa propositioner bordlades på begäran.

§ 3.

Föredrogos hvar för sig och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord hvilande propositioner:

angående förhöjning af fonden för fiskerinäringens befrämjande;

angående anslag till ombyggnad af Genevads station å västkustbanan;

angående förhöjning af pensionerna åt förre afdelningsingenjörerna C. G. Forselius, O. T. W. Stanzén och A. H. Grundström samt materialförvaltaren L. A. V. Berg;

angående pension till bokhållaren vid statens järnvägars byggnader K. M. Edbergs änka;

angående pensioner till vissa arbetare vid statens järnvägsbyggnader;

angående pension å allmänna indragningsstaten för regementspastorn Adolf Nicolaus Andreas Randel; och

angående organisation af arméns centrala förvaltningsmyndighet.

§ 4.

Efter föredragning af de på kammarens bord hvilande motionerna hänvisades herr *E. A. Nilsons* i Örebro motion, n:o 223, till statsutskottet och herr *K. E. O. Kjellbergs* motion, n:o 224, till kammarens tillfälliga utskott n:o 2.

§ 5.

Härefter föredrogs herr *G. A. E. Kronlunds* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda och då bordlagda anhållan att till herr statsrådet och chefen för civildepartementet få framställa spörsmål; och blef denna anhållan af kammaren bifallen.

§ 6.

Vidare föredrogs hvart för sig:

statsutskottets utlåtande, n:o 66, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående restitution af fraktafgifter för kalk, kalkstensmjöl och märtel,

bankoutskottets memorial, n:o 9, angående ökadt anslag åt änke- och pupillkassan vid riksbankens afdelningskontor och pappersbruk,

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 14, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ändring i jaktstadgan, och

sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande, n:o 2, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition i fråga om ändringar i och tillägg till förordningen den 22 juni 1883 angående en postsparbank för riket.

Hvad i dessa utlåtanden och memorial hemställts bifölls af kammaren.

§ 7.

Till afgörande förelåg härefter lagutskottets utlåtande, n:o 30, i anledning af väckt motion om ändrade bestämmelser rörande upp- *Angående*
börden af afgifter till prästerskapet. *uppbörden af*
afgifter till
prästerskapet.

I en inom Andra Kammaren afgifven motion, n:o 77, hvilken blifvit till lagutskottet hänvisad, hade herr *C. J. Berggren* hemställt, att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar och tillägg dels i § 11 förordningen den 11 juli 1862 angående allmänt ordnande af prästerskapets inkomster, sådan den delvis blifvit ändrad genom kungörelsen den 19 mars 1888, samt dels i förordningen om kyrkostämma samt kyrko- och skolråd den 21 mars 1862, att därigenom större trygghet och ordning vunnas i afseende på uppbörden af afgifterna till prästerskapet.

Utskottet bemställde, att förevarande motion ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade emellertid afgifvits af herrar *Jansson* i Edsbäcken, *Ersson* och *Nordin*, hvilka ansett, att motionen bort tillstyrkas.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, lämnades på begäran ordet till motionären

Herr *Berggren*, som yttrade: Den af mig väckta motionen har af lagutskottet blifvit afstyrkt. Den afser, såsom utskottet riktigt anmärkt, att erhålla ändring i nu gällande bestämmelser därhän, att uppbördsman af prästerskapets löneinkomster måtte blifva redovisningsskyldig inför församlingen. Enligt kungl. förordningen den 11 juli 1862 skall församling utse en eller flera personer, hvilka, mot ersättning af församlingen, skola upptaga och under dess gemensamma ansvar till prästerskapet aflämna och redovisa dessa afgifter. Af denna bestämmelse framgår, att uppbördsman endast är redovisningsskyldig i förhållande till prästerskapet, icke till församlingen. För min del anser jag detta förhållande vara principiellt oriktigt och det torde vara utan motsvarighet på andra områden; åtminstone förekommer det icke på det kommunala, där såväl korporationer som enskilda personer, hvilka hafva kommunala kassor om hand, äro redovisningsskyldiga inför kommunen.

Utskottet har mot denna principiella anmärkning, som jag nu framställt, icke haft något att invända, ehuru samma sak blifvit i min motion framhållen. Det synes mig därför, som om utskottet ansett denna anmärkning riktig, men utskottet hade då bort komma till ett annat slutresultat än det, hvarvid utskottet stannat.

Nu torde man emellertid invända, att det betyder egentligen icke något, huruvida uppbördsman är redovisningsskyldig endast

Angående
uppbörden af
afgifter till
prästerskapet.

(Forts.)

inför prästerskapet, eller jämväl inför församlingen. För min del kan jag dock icke gilla en dylik invändning. Församlingen har att ansvara för att uppbördsmanen ordentligt redovisar de uppburna medlen. Gör han detta, då är allt godt och väl, men försummar han att fullgöra sin ifrågavarande plikt, kan det blifva församlingens skyldighet att träda emellan och fylla bristen. Jag känner för min del visserligen icke något fall, då detta förekommit, men jag antager likväl, att detta har ägt rum åtskilliga gånger.

Men denna fråga bör äfven betraktas från andra synpunkter. På grund däraf att uppbördsmanen endast är redovisningsskyldig inför prästerskapet, får denna redovisning karaktär af en enskild affär mellan uppbördsmanen och vederbörande prästerskap eller prästman. Medlemmarna i församlingen hafva ingen aning om de belopp, hvartill prästerskapets aflöningsförmåner uppgå. Detta kan i flera afseenden icke vara riktigt. Jag vill erinra om att det i beskattningshänseende äger sin betydelse, att löneboloppen äro till storleken kända. Det kan nämligen inträffa och det har, efter hvad jag har mig bekant, verkligen äfven förekommit, att en prästman frestats till att i sin deklaraionsuppgift upptaga lönen till mindre belopp, än den i verkligheten varit. Dessutom vill jag framhålla, att det ligger i prästerskapets eget intresse att mera ordnade förhållanden uppkomma.

Denna motion torde af en och annan hafva uppfattats såsom ett uttryck af fientlig stämning mot prästerskapet, men mot ett sådant antagande vill jag protestera. Åtminstone på åtskilliga håll har prästerskapet icke uppfattat densamma på sådant sätt. Jag har emottagit skrivelser från två framstående präster i Stockholms län, hvilka beklaga sig öfver nu rådande oordnade förhållanden på ifrågavarande område.

En af dessa skrifver på följande sätt: »För eder motion angående bättre kontroll öfver uppbörden af prästernas löner är ni värd att mottaga vårt varma tack. Jag kan gifva eder ett godt stoff till frågans lösning. I S. socken, Stockholms län, har uppbördsmanen på många år ej framlagt någon debiteringslängd till granskning för uppbörderna vår och höst, ej granskat några restlängder och ej heller sedan våren 1904 upprättat någon restlängd och då naturligen ej heller utsändt någon. Jag har fått, hvad som inbetalts.»

Af denna skrifvelse synes framgå, att det på ifrågavarande område råder mycket oordnade förhållanden. Nu har jag i min motion framhållit, att det vore önskvärdt, att räkenskaper fördes öfver prästernas löneinkomster. Utskottet framhåller i anslutning därtill, att det har sig bekant, att räkenskaperna öfver uppbörden af afgifter till prästerskapet mångenstädes i likhet med räkenskaperna för kyrkans och skolans medel granskas af de för sådant ändamål å kyrkostämman utsedda revisorerna. Detta är ju ett förhållande, som utskottet för sin del vitsordar vara godt.

Men är det nu så, att detta bruk är med god ordning öfverensstämmande, anser jag, att detta goda bruk borde upphöjas till lag. Då jag således finner, att min motion är väl grundad, får jag, herr talman, med hemställan om afslag å utskottets utlåtande, yrka bifall till densamma.

Angående
uppbörden af
afgifter till
prästerskapet.
(Forts.)

Häruti instämde herrar *Sandin, Jansson* i Edsbäcken, *Matsson, Ersson* och *Nordin*.

Herr Zetterstrand: Herr talman, mina herrar! Såsom vi alla veta, tillkommer det församlingarna att utse personer för att uppbära prästerskapets aflöning. Vidare är det föreskrifvet, att debiterings- och uppbördslängder skola upprättas, hvilka skola vara för granskning tillgängliga; vidare skola restlängder uppgöras, hvilka skola finnas tillgängliga för granskning å kyrkostämma. Däremot saknas bestämmelse om skyldighet för dessa uppbördsmän att låta själfva redovisningarne underkastas granskning af kyrkostämma. Utskottet har icke velat förneka, att en lucka föreligger i detta afseende, men, enligt hvad utskottet inhämtat, har på många ställen denna lucka supplerats därigenom att samma personer, som erhållit uppdrag att granska öfriga räkenskaper för församlingen, äfven utsetts att granska uppbördsmännens redovisningar, och på de ställen, där man så gått till väga, hafva inga olägenheter försports. Det vore ju önskvärdt, om detta sätt komme till användning äfven på andra håll.

Då sålunda en lucka förefinnes i detta afseende, kunde det ju synas, som om utskottet bort tillstyrka, att en skrifvelse i ämnet aflätes till Kungl. Maj:t, men utskottet har emellertid ansett, att frågan är af jämförelsevis ringa betydelse. Därtill kommer, att vi inom få år hafva att vänta en fullständig omreglering af prästerskapets löneförmåner, och samtidigt härmed torde bestämmelser komma att utfärdas äfven beträffande nu föreliggande fråga. Att vid sådant förhållande för denna korta mellantid utfärda nya bestämmelser rörande en så pass underordnad fråga som denna, har utskottet icke ansett sig böra förorda. Det står ju kammaren fritt att besluta på annat sätt, men vi hafva inom utskottet icke ansett oss böra tillstyrka motionen, och anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Öfverläggningen var härmed slutad. I öfverensstämmelse med de därmed gjorda yrkandena gaf herr talmannen proposition dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på afslag därå och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes emellertid, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs denna voteringsproposition:

*Angående
uppbörden af
afgifter till
prästerskapet.* Den, som vill, att kammaren bifaller lagutskottets hemställan i
utskottets förevarande utlåtande n:o 30, röstar

(Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen utföll med 119 ja mot 79 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 8.

*Förslag till
lag angående
civila tjänst-
innehafvares
rätt till pen-
sion m. m.* Därefter i ordningen fanns å föredragninglistan uppfördt stats-
utskottets utlåtande, n:o 51, i anledning af dels Kungl. Maj:ts pro-
position till Riksdagen med förslag till lag angående civila tjänst-
innehafvares rätt till pension m. m., dels ock fyra i anledning af
samma proposition väckta motioner.

Uti en den 12 januari innevarande år till Riksdagen afåten proposition hade Kungl. Maj:t, under återopande af ett vid propositionen fogadt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen

A. att antaga ett propositionen bifogadt förslag till lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension,

B. att, därest sådan lag blefve af Riksdagen antagen, dels besluta,

1:o) att denna lag skulle tillämpas såväl å den genom riksrådet Johan Skyttes donationsbref inrättade professuren vid Uppsala universitet som ock å sådan ordinarie eller extra ordinarie professur vid rikets universitet, till hvars innehafvare aflöningen, anslag af universitetets medel oberäknadt, utginge uteslutande i form af prebendepastorat, dock att i fråga om beräkning af pensionsunderlag för en hvar af nämnda professorer skulle gälla, att pensionsunderlaget skulle anses utgöra enahanda belopp som för annan professur af det slaget vid samma universitet, där den ifrågavarande professuren funnes inrättad, samt att tjänstinnehafvare därvid icke finge tillgodoräknas ålderstillägg, med mindre han fullgjort de för annan likställd tjänstinnehafvare för ålderstilläggs åtnjutande föreskrifna villkor;

2:o) att ej mindre de bestämmelser om pensionsrätt och skyldighet att för pensionsändamål vidkännas löneafdrag, hvilka stadgades genom särskilda nådiga kungörelser af den 27 augusti 1904

beträffande a) tillförordnade rektorer vid rikets allmänna läroverk, b) rektor vid högre lärariuneseminariet, c) lärare vid rikets folkskoleseminarier: i musik och sång, i teckning, i gymnastik eller i slöjd, äfvensom genom nådig kungörelse af den 9 juni 1905 beträffande tillförordnad rektor vid folkskoleseminarium, skulle, äfven efter förenämnda lags antagande, fortfarande äga giltighet, än äfven hvad i öfrigt genom samma lag blifvit stadgadt skulle i tillämpliga delar gälla en hvar af dessa rektorer och lärare;

Förslag till lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

3:o) att de pensioner, som med tillämpning af nämnda pensionslag komme att beviljas, skulle utgå: till tjänstinnehafvare vid poststaten af postmedlen, till tjänstinnehafvare vid tullstaten af tullmedlen, till tjänstinnehafvare å patent- och registreringsverkets stat från »patent- och varumärksafgifters samt registreringsafgifters fond» samt till öfriga tjänstinnehafvare från därtill särskildt anvisadt anslag; med förbehåll, att de medel, den fond eller det anslag, från hvilka pensionerna sålunda utbetalats, bereddes godtgörelse från den i 11 § pensionslagen omförmälda pensionsfond med belopp, som svarade mot pensionsfondens efter fastställd fördelingsgrund uträknade andel i pensionsutgifterna;

dels å ordinarie staten under tionde hufvudtiteln uppföra ett förslagsanslag å 100,000 kronor till pensionering, enligt pensionslagen, af civila tjänstinnehafvare;

dels, såsom bidrag till bestridande af förvaltningskostnaden för en i hufvudsaklig öfverensstämmelse med i statsrådsprotokollet angifna grunder ordnad ny änke- och pupillkassa för civilstaten, likaledes å ordinarie staten under tionde hufvudtiteln uppföra ett bestämdt anslag å 35,000 kronor;

dels ock medgifva, att från och med år 1893 uppkomna och härefter uppkommande behållningar å det till pensionsstaten för civila ämbets- och tjänstemäns änkor och omyndiga barn anvisade anslag å 45,000 kronor finge tillfalla den nya änke- och pupillkassan för civilstaten med skyldighet för denna kassa att svara för utbetalning i behörig ordning af de till utgående från nämnda anslag redan anvisade pensioner;

samt

C. att, under förutsättning af bifall till de under A. och B. framställda förslag, från riksstaten för år 1908 utesluta de å tionde hufvudtiteln nu uppförda ordinarie anslagen till civilstatens pensionskassa af tillhoppa 112,286 kronor.

I sammanhang med förevarande kungl. proposition hade utskottet till behandling förehaft följande inom Riksdagen väckta motioner, nämligen:

n:o 37 i Första Kammaren af herr *A. Hammarström*,

n:o 93 i Andra Kammaren af herr *C. Wallis* m. fl.;

Förslag till lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

n:o 177 i Andra Kammaren af herr *A. Thylander* m. fl.; och n:o 50 i Första Kammaren af herr *E. Kinberg*.

Utskottet hemställde:

A. att Riksdagen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition och herr Wallis m. fl. omförmälda motion måtte, med afslag å herrar Hammarströms, Thylanders m. fl. samt Kinbergs i ämnet väckta motioner, antaga ett vid utlåtandet fogadt förslag till lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension;

B. att Riksdagen, därest ofvanintagna lag blefve af Riksdagen godkänd, måtte *dels* besluta,

1:o) att denna lag skulle tillämpas såväl å den genom riksrådet Johan Skyttes donationsbref inrättade professuren vid Uppsala universitet som ock å sådan ordinarie eller extraordinarie professur vid rikets universitet, till hvars innehafvare aflöningen, anslag af universitetets medel oberäknadt, utginge uteslutande i form af prebendepastorat, dock att i fråga om beräkning af pensionsunderlag för en hvar af nämnda professorer skulle gälla, att pensionsunderlaget skulle anses utgöra enahanda belopp som för annan professur af det slaget vid samma universitet, där den ifrågavarande professuren funnes inrättad, samt att tjänstinnehafvare därvid icke finge tillgodoräknas ålderstillägg, med mindre han fullgjort de för annan likställd tjänstinnehafvare för ålderstilläggs åtnjutande föreskrifna villkor;

2:o) att ej mindre de bestämmelser om pensionsrätt och skyldighet att för pensionsändamål vidkännas löneafdrag, hvilka stadgats genom särskilda nådiga kungörelser af den 27 augusti 1904 beträffande a) tillförordnade rektorer vid rikets allmänna läroverk, b) rektor vid högre lärarinnese seminariet, c) lärare vid rikets folkskoleseminarier: i musik och sång, i teckning, i gymnastik eller i slöjd, äfvensom genom nådig kungörelse af den 9 juni 1905 beträffande tillförordnad rektor vid folkskoleseminarium, skulle, äfven efter förenämnda lags antagande, fortfarande äga giltighet, än äfven hvad i öfrigt genom samma lag blifvit stadgadt skulle i tillämpliga delar gälla en hvar af dessa rektorer och lärare;

3:o) att de pensioner, som med tillämpning af nämnda pensionslag komme att beviljas, skulle utgå: till tjänstinnehafvare vid poststaten af postmedlen, till tjänstinnehafvare vid tullstaten af tullmedlen, till tjänstinnehafvare å patent- och registreringverkets stat från »patent och varumärkesafgifters samt registreringsafgifters fond» samt till öfriga tjänstinnehafvare från därtill särskildt anvisadt anslag; med förbehåll, att de medel, den fond eller det anslag, från hvilka pensionerna sålunda utbetalts, bereddes godtgörelse från den i 11 § pensionslagen omförmälda pensionsfond med belopp, som svarade mot pensionsfondens efter fastställd fördelningsgrund uträknade andel i pensionsutgifterna;

dels å ordinarie staten under tionde hufvudtiteln uppföra ett förslagsanslag å 100,000 kronor till pensionering, enligt pensionslagen, af civila tjänst innehafvare;

dels, såsom bidrag till bestridande af förvaltningskostnaden för en i hufvudsaklig öfverensstämmelse med i statsrådsprotokollet angifna grunder ordnad ny änke och pupillkassa för civilstaten, likaledes å ordinarie staten under tionde hufvudtiteln uppföra ett bestämdt anslag å 35,000 kronor;

dels ock medgifva, att från och med år 1893 uppkomna och härefter uppkommande behållningar å det till pensionsstaten för civila ämbets- och tjänstemäns änkor och omyndiga barn anvisade anslag å 45,000 kronor må tillfalla den nya änke- och pupillkassan för civilstaten med skyldighet för denna kassa att svara för utbetalning i behörig ordning af de till utgående från nämnda anslag redan anvisade pensioner;

samt

C. att Riksdagen, under förutsättning af bifall till de under A. och B. framställda förslag, må från riksstaten för år 1908 utesluta de å tionde hufvudtiteln nu uppförda ordinarie anslagen till civilstatens pensionskassa af tillhoppa 112,286 kronor.

Till en början föredrogs det i *af*d. A. innefattade *lagförslaget*.

1 §.

Godkändes.

För 2 § hade utskottet föreslagit följande lydelse:

Denna lag äger icke tillämpning i fråga om statsråds- och justitierådsämbete, civil tjänst med pensionsrätt i arméns eller flottans pensionskassa, tjänst vid telegrafverket eller statens järnvägstrafik, ej heller i fråga om befattning, som är uteslutande prästerlig, utan gälla i afseende å dem hvad i fråga om pension nu är eller framtiden må varda stadgadt.

Efter föredragning af paragrafen begärdes ordet af

Herr Kjellberg, som yttrade: Herr talman! Då jag nu uppträder för att göra ett yrkande om ändring uti eller rättare afslag å en af punkterna i *lagförslaget*, nämligen rörande provinsialläkarnes pensionsvillkor, är jag väl medveten om det djärfva i ett sådant försök, då hvad Kungl. Maj:t härutinnan föreslagit blifvit tillstyrkt af ett enhälligt statsutskott. Men jag tror, att jag inför kammaren skall kunna framlägga mycket behjärtansvärda skäl för detta yrkande icke blott från provinsialläkarekårens egen, utan äfven och i första rummet från allmänhetens synpunkt. Det har nämligen vid upp-

Förslag till lag angående civila tjänst innehafvares rätt till pension m. m.
(Forts.)

Förslag till lag angående civila tjänst-innehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

repade tillfällen i Riksdagen framhållits, å ena sidan, hvilket kräfvande kall som är provinsialläkarens och, å andra sidan, allmänhetens fordringar på dessa tjänstemän.

Enligt den författning, som nu gäller i fråga om provinsialläkarnes pensionering, äro provinsialläkarne förpliktade att med pension å allmänna indragningsstaten afgå vid fyllda 60 år och efter 25 års tjänstgöring i statens tjänst, hvaraf 20 år såsom provinsialläkare. Innan denna författning tillkom på grund af Riksdagens beslut år 1890, hade provinsialläkarne sedan 1884 rättighet, men icke skyldighet att afgå vid samma lefnads- och tjänsteålder. Dessförinnan voro provinsialläkarne enligt Riksdagens beslut 1878 först efter 30 års tjänstgöring berättigade att erhålla pension.

Således har under årens lopp en sänkning i fordringarne på provinsialläkarnes tjänstetid vid pensions erhållande inträdt, hvilket helt naturligt står i samband med den höjda befodringsåldern. Det är ju alldeles gifvet, att med större konkurrens på banan och med ökade fordringar inom det medicinska examensväsendet utnämningens åldern eller den ålder, då provinsialläkarne första gången erhålla ordinarie tjänst, betydligt höjts. Utnämningens åldern har nämligen under 25 år stigit med 7 år. Det är vidare gifvet, att förmågan att på äldre dagar sköta ett provinsialläkaredistrikt är växlande, dels därför att en del läkare mer än andra bibehålla full vigör på äldre dagar och dels därför, att en del distrikt äro mera lättskötta. Emellertid stå vi med det förslag, som nu föreligger, inför den risken att i en hel del distrikt, ja, i de allra flesta, få för gamla provinsialläkare, så att antingen läkarne icke fullt tillfredsställande kunna sköta sin tjänst eller ock så, att dessa distrikt skola öfverlämnas till unga och oerfarna vikarier. Det är nu egentligen i 5 §, i lagförslaget, som den föreskrift, jag åsyftar, förekommer. Men jag måste uppträda redan vid 2 §, emedan ett afslagsyrkande beträffande § 5 nödvändiggör ett tillägg till § 2.

För närvarande föreskrifves, att pensionsåldern för provinsialläkare inträffar efter 20 års tjänst såsom provinsialläkare och dessutom 5 års tjänstgöring i statens tjänst. På grund häraf och emedan provinsialläkarne i allmänhet förut ej varit i statstjänst, inträder den i de flesta fall vid nära 69 år. Skulle det nu föreliggande förslaget blifva antaget, blefve följden, att pensionsåldern i allmänhet höjdes till öfver 70 år. Dock enligt det föreliggande förslaget blifva ju äfven provinsialläkare skyldiga att under alla förhållanden afgå vid 70 år, då med afkortad pension. Redan under nuvarande förhållanden, hvilka dock äro förmånligare, än hvad här föreslagits, både för allmänheten och för provinsialläkarne, har medicinalstyrelsen flera gånger måst fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på att läkare, som i öfrigt varit väl meriterade, icke kunnat erhålla medicinalstyrelsens förord till provinsialläkaretjänst, därför att de vid ansökningstiden varit så gamla, att de först vid en alltför hög ålder skulle kunna erhålla pension. År 1905 uppsatte medicinalstyrelsen således på förslag till

provinsiälläkaretjänst tre läkare i vanlig ordning efter tjänsteårsmeriter, men ehuru de, som voro uppförda i första och andra rummet, voro fullt kompetenta till tjänstens erhållande, ansåg sig medicinalstyrelsen icke kunna gifva någon af dem förord, därför att den ene först vid 77 års ålder och den andre först vid en ålder af 73 år skulle blifvit pensionsberättigad. Emellertid utnämnde Kungl. Maj:t den i första rummet uppförde oafsedt medicinalstyrelsens utlåtande, och så hade äfven Kungl. Maj:t gjort 1889, då medicinalstyrelsen förfarit på samma sätt i ett liknande fall.

Nu kunna ju ledamöterna af denna kammare med skäl fråga, hvarför icke vi, som intressera oss för frågan, i tid väckt motion i ärendet. Detta beror därpå, att provinsiälläkarne själfva så sent fästade uppmärksamheten på de olägenheter, som lagförslaget skulle komma att medföra, att utskottet då redan var färdigt med frågan. Men hvarför hafva då icke provinsiälläkarne, hvilka redan i januari kunde af tidningarne inhämta hvad Kungl. Maj:t här föreslagit, tidigare inkommit med erinringar? Jo, det beror på att här finnes ett uttryck, som heter tjänstår och som just inom läkarevärlden är ett högst tvetydigt uttryck. Jag måste för att kammaren skall kunna uppfatta denna högst märkliga tvetydighet säga några ord därom. Som bekant hafva vi en kår af 168 extra provinsiälläkare. Hvarje gång Kungl. Maj:t tillåter inrättandet af ett extra provinsiälläkaredistrikt, meddelar Kungl. Maj:t läkaren rätt att räkna tjänstår lika med civile läkare i statens tjänst. Följden är, att en del personer trott, att också här i lagförslaget menats samma slag af tjänstår och att således extra provinsiälläkaretjänst skulle berättiga till tjänstårsberäkning för pension. Läkarne veta ju väl, att detta hittills icke varit förhållandet, men när de nu fingo se uttrycket tjänstår, trodde de, att det gällde tjänstår i allmänhet. Kungl. Maj:t har däremot i den allmänna instruktionen för läkare i fråga om tjänstårsberäkning i regel endast talat om att vissa läkare vid befordran skulle få räkna tjänstår lika med civile läkare i statens tjänst, men tjänsteårsberäkning för pension omnämnes däremot icke, då det är fråga om inrättandet af ett extra provinsiälläkaredistrikt. Det märkliga är således, att läkarne räkna två slag af tjänstår, nämligen dels tjänstår i afseende å befordran och dels tjänstår i afseende å pension. Under det således en extra provinsiälläkare, som har fullkomligt samma åliggande och ansvar i förhållandet till det allmänna som en ordinarie provinsiälläkare, icke får räkna något af sin tjänstetid till godo vid pension, så inträffar något helt annat på militärläkareområdet. Där är det nämligen så, att en ung militärläkarestipendiat i afseende å befodringsrätt endast får räkna de tider, han verkligen tjänstgjort, under det att han i fråga om pension får räkna hela den tid, han varit stipendiat, antingen han tjänstgjort eller icke. Detta är således ett alldeles motsatt förhållande.

Jag skall nu icke alls beröra frågan om de extra provinsiälläkarne. ty angående deras ställning kan nu ej något åtgöras. Jag vill blott

Förslag till lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

Förslag till lag angående civila tjänst- innehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

fästa kammarens uppmärksamhet på att år 1904, således för tre år sedan, förelåg ett kungligt förslag, enligt hvilket provinsialläkarne skulle få räkna sig till godo 5 år såsom extra provinsialläkare eller stadsläkare. Detta förslag hade passerat medicinalstyrelsen och statskontoret. Det hade, visserligen med reservationer, tillstyrkts af statsutskottet och bifölls i Första Kammaren, men föll i denna kammare. Af debatten att döma skedde detta hufvudsakligen på den grund, att man ville vänta på att pensionskommitténs arbete blefve färdigt. Provinsialläkarne voro då alltså bra nära att erhålla den ifrågavarande förmånen, ehuru förslaget den gången föll igenom. När man nu läser de handlingar, som intagits i den kungliga propositionen, finner man, att såväl medicinalstyrelsen som statskontoret i sina utlåtanden helt och hållet glömt bort denna fråga. Den står icke omnämnd i någon af handlingarne, utan medicinalstyrelsen har i fråga om det nu föreliggande kommittéförslaget endast sagt, att 30 tjänsteår vore en för hög fordran i fråga om provinsialläkares pensionsrätt, och i Kungl. Maj:ts förslag har, såsom bekant, i stället upptagits en tjänstålder af 27 år.

Nu kan man i afseende å lefnadsåren säga, att den föreslagna höjningen af lefnadsåldern med 2 år från 60 till 62 år icke spelar någon roll, ty det blir alltmera sällsynt, att en provinsialläkare är i tillfälle att taga afsked före 62 års ålder. Men de 2 år, som lagts till tjänståldern, spela en ofantligt stor roll, ty det är klart, att när en provinsialläkare nalkas 70-talet, hvarje litet tillägg till hans ålder har stor betydelse. Jag tänker därvid i första rummet på den allmänhet, som han skall betjäna.

Vidare har gjorts den anmärkningen, att nu gällande föreskrift om 20 års tjänstgöring såsom provinsialläkare nu bortfallit. Detta gör, att de ordinarie provinsialläkarne efter det nya förslagets genomförande skulle få vidkännas en betänkelig konkurrens med kolleger från andra läkarområden, ty då skulle f. d. fängesläkare, f. d. järnvägsläkare och f. d. militärläkare vid pensionering såsom provinsialläkare med blott några få års tjänstetid i sistnämnda egenskap få samma förmån som de efter långvarig provinsialläkartjänst afskedstaga. Äfven i detta hänseende är således från provinsialläkarnes synpunkt den nu gällande förordningen betydligt förmånligare än den nya.

Då jag nu emellertid gör ett yrkande, ser jag, såsom nämnt, ingalunda saken hufvudsakligen från provinsialläkarnes synpunkt, utan jag ser den i första rummet från den allmänhets synpunkt, som ovillkorligen kommer att blifva sämre tillgodosedd enligt det nya förslaget. Såsom jag redan sagt, spelar visserligen den höjda lefnadsåldern ingen roll, men däremot är ett eller två års ökning af tjänståldern utaf verklig betydelse. Nu är det visserligen sant, att en provinsialläkare kan, innan han blir för gammal, taga afsked med afkortad pension. Men detta är dock ett helt annat förhållande än det nuvarande.

Det yrkande, som jag går att framställa, innebär alltså afslag å Kungl. Maj:ts och utskottets förslag beträffande mom. c af § 5. Detta yrkande, som i dag äfven framställes inom Första Kammaren, omfattar emellertid äfven en ändring i § 2, nämligen att efter orden »tjänst vid telegrafverket eller statens järnvägstrafik» måtte inskjutas ordet »provinsialläkaretjänst». Man måste nämligen, då man yrkar afslag å § 5 mom. c. se till att provinsialläkarne öfver hufvud ej beröras af pensionslagen. Vidare bör ur § 18 mom. c. utgå ordet »provinsialläkare» utgå. Det behöfver naturligtvis där icke längre kvarstå, då provinsialläkarne enligt det af mig väckta förslaget i alla fall skulle vara undantagna från pensionslagens tillämpning.

Jag ber alltså, herr talman, att få yrka afslag å Kungl. Maj:ts och utskottets förslag i § 5 mom. c samt att på grund häraf i § 2 måtte på angifvet ställe inskjutas ordet »provinsialläkaretjänst» och att ordet »provinsialläkare» måtte utgå ur § 18 mom. c.

I detta anförande instämde herrar *Vahlquist, Wallis, Berg* i Stockholm, *Wawrinsky* i Saltsjöbaden, *Åkerlund, Branting, Juhlin, Svensson* i Skyllberg, *Emthén, Hörnstén, Thavenius, Hallin* och *Petersson* i Södertälje.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Den föregående talaren har framställt yrkande om flera ändringar i lagen, hvilka yrkanden i hufvudsak inneburi, att provinsialläkarne skulle uteslutas från området för dess tillämpning. Det kan ju emellertid vara möjligt, att andra kunde vara benägna att göra liknande yrkanden beträffande alla de öfriga tjänstemän, som här afses. Detta skulle ju innebära detsamma som att hela lagförslaget blefve afslaget.

Nu är frågan den, huruvida det kan vara lämpligt att bifalla det här framställda yrkandet. För min del tror jag icke detta, utan jag tror, att det för såväl provinsialläkarne som för allmänheten är hälsosamt, att en sådan lag som den här föreslagna antages och äfven tillämpas på provinsialläkarne. Vål är det sant, att tjänsteår och lefnadsår skulle för dem ökas med två år, men männe icke denna höjning är öfverensstämmande med billighet och rättvisa, jämfördt med hvad som skulle gälla för andra stater och korporationer? Jag tror det. När denna fråga har genomgått en så långvarig och säker utredning, som framgår af betänkandet, och ingen särskild anmärkning har gjorts, åtminstone mot den del af förslaget, hvarom nu är fråga, lär väl kammaren göra klokast i att bifalla utskottets hemställan.

Nu har det här framhållits, att hvad som gör, att provinsialläkarne icke skulle inom 70 lefnadsår hinna upp till fulla tjänstår, nämligen 27 år, det är, att det råder så stor konkurrens på denna bana. Men, mina herrar, är det möjligt, att Riksdagen skall rätta sina lagar efter konkurrensen? Konkurrensen har ju alltid det med sig, att det därigenom bör blifva billigare för arbetsgifvaren eller den betalande. Men här skulle konkurrensen föra med sig en motsatt verkan. Där-

Förslag till lag angående civila tjänst- innehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

Forslag till lag angående civila tjänst-innehafvares rätt till pension m. m. för att det är så stor konkurrens på detta område, skulle vi gifva ytterligare förmåner åt provinsialläkarna. Det går ju alldeles stick i stäf mot den vanliga kutymen.

Men i alla fall, om det verkligen förhölle sig så, som den föregående talaren sade, så skulle det dock vara möjligt, att Riksdagen lämnade det begärda medgifvandet, hvad provinsialläkarna beträffade. Men jag tror icke, att det förhåller sig så. Vilja herrarna blott kasta en blick på statsliggaren, som hvarje år utdelas här i kammaren, och göra en jämförelse mellan provinsialläkarekåren och alla andra stater och kårer, som ha pensionsrätt, så torde herrarna finna, att jag icke säger för mycket, om jag påstår, att ingen enda kår har att uppvisa så stor procent pensionerade tjänstemän som provinsialläkarekåren. Om jag icke missminner mig, uppgår antalet provinsialläkare till 139, och till denna kår höra icke mindre än öfver 50 pensionärer. Kan man visa upp en så stor procent inom någon annan kår? Jo, jag är skyldig att tillägga, det kan man, om man går till militären. Men att märka är, att anledningen, hvarför man där pensionerar i så stor utsträckning, är den, att man önskar i farans stund använda den pensionerade militären i reserven. Dessa två kårer äro således icke fullt jämförliga med hvarandra i berörda afseende.

Nu har det beträffande provinsialläkarna gjorts en sådan ändring enligt det föreliggande lagförslaget, att tjänsteåldern för dem höjts till 27 år. Men om man ser, huru tjänsteåren enligt § 17 skola beräknas, kan man säga, att denna beräkning ställer sig så till tjänstemännens förmån, att de väl icke däremot kunna göra någon erinran. »Tjänsteår» — heter det i nämnda paragraf — »för erhållande af pension enligt denna lag beräknas icke allenast för tid, under hvilken tjänstinnehafvaren innehaft tjänst, som i denna lag afses, utan äfven för tid, under hvilken han innehaft annan statstjänst eller ock i statens tjänst haft extra ordinarie anställning eller förordnande.» Det är väl ett så generöst medgifvande i fråga om tjänsteårsberäkning, att man väl icke kan önska sig något mera. Vill man, såsom här är antydt, få med äfven tjänstgöring såsom extra provinsialläkare — det har visserligen icke framställts något yrkande i den delen, men meningen är väl den, kan jag tro — så får jag framhålla, att det är en särskild fråga. De extra provinsialläkarena äro ännu icke statens tjänstemän, men de kunna bli det. Är det så, att Riksdagen, när frågan om de extra provinsialläkarna kommer före, vill medgifva, att dessa blifva statens tjänstemän, ja, då få provinsialläkarna räkna tjänsteår, på sätt här är föreskrifvet, äfven för hela den tid, de tjänstgjort såsom extra provinsialläkare. Det är en sak, som ännu står öppen. Men nu är det endast fråga om de ordinarie provinsialläkarna, och de få räkna tjänsteår icke blott för den tid, de innehaft annan statstjänst, utan också för den tid, under hvilken de i statens tjänst haft extra ordinarie anställning eller förordnande. Men kan således icke säga, att denna kår blifvit hårdt behandlad.

Nu får man erinra sig, att i detta lagförslag äfven finnes bestämmelse om afkortad pension. Om jag tänker mig en provinsialläkare, som enligt lagförslaget skulle för erhållande af pension få sin lefnads- och tjänstålder höjd med två år, men som vid den tidpunkt, då han beviljas afsked, icke skulle ha intjänat dessa två år, så erhåller han ^{25/27} delar af det normala pensionsbeloppet i pension.

Förslag till lag angående civila tjänst-innehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

Vidare får man taga i betraktande äfven en annan sak. I lagförslaget har införts skyldighet för tjänst innehafvare att erlægga pensionsafgifter. En dylik skyldighet skulle emellertid icke åligga provinsialläkarna, när lönestaten för dem är fastställd före den 1 januari 1900. Men man kan ju alltid förutsätta, att de kunna blifva underkastade en sådan förpliktelse, när en reglering af deras löner kommer att äga rum. Det är naturligt, att om man infört pensionsafgifter och därpå grundat rätten till pension, man icke vill alltför mycket förkorta den för pensions erhållande fastställda tjänstgöringstiden. Skulle det vara rimligt, att en provinsialläkare t. ex. skulle få full pension, som endast betalt 20 års pensionsafgifter, under det att en annan tjänsteman får betala pensionsafgifter i ända till 35 år för att erhålla full pension? Icke kan man anse det vara rätt. Man måste se frågan äfven från denna synpunkt, då det gäller en lag, som skall äga tillämpning äfven i framtiden.

Nu beklagade den föregående talaren, att icke någon motion väckts i den föreliggande frågan. Hade en sådan väckts, då hade icke något afslagsyrkande behöft framställas, utan då hade provinsialläkarna nog fått det, som de önskade. Detta hade berott på, att provinsialläkarna icke framställt sina önsknningar förut. Det är enastående att få höra, att icke läkarna själfva veta, hvilka behof de ha. Hade det varit en talare från allmogeklassen, som sagt detta, då hade det kunnat vara förklarligt. Men då det är en läkare, som icke själf vet, hvilka behof och önsknningar en läkare har, då går det väl långt.

Jag kan icke finna annat än att den fråga, som af den föregående talaren blifvit berörd, är af Kungl. Maj:t väl utredd och att det däri afgifna förslag är fotadt på goda grunder. Statsutskottet har också ansett sig böra godkänna detsamma. Jag antager därför, att, när vi komma till den paragraf, som handlar om provinsialläkarnas pensionering, kammaren skall bifalla den framställning, som i detta afseende gjorts.

Herr Kjellberg: Herr talman! Den ärade statsutskottsledamoten framhöll, att denna fråga varit föremål för en långvarig och tillförlitlig utredning. Ja, det är alldeles sant, att detta varit fallet, det vill jag icke förneka, men jag vill nu liksom under mitt förra anförande framhålla, att vissa synpunkter helt enkelt blifvit bortglömda vid ärendets behandling.

Det var nämligen så, att medicinalstyrelsen i februari 1903 afgaf ett utlåtande till Kungl. Maj:t angående de extra provinsialläkarnes ställning till denna fråga. Detta följde med till 1904 års

Förslag till Riksdag. En månad senare afgaf medicinalstyrelsen ett nytt utlåtande, denna gång på grund af pensionskommitténs förslag. Men i detta senare utlåtande säger medicinalstyrelsen icke ett ord om och hänvisar icke till ofvannämnda, en månad förut afgifna utlåtande i en fråga, som därmed intimt hänger samman.

(Forts.)

Vidare framhöll den ärade talaren, att det är konkurrensen, som gör, att befodringsåldern har höjts. Det är icke blott konkurrensen, utan äfven, såsom jag hade den äran framhålla i torsdags, då det var fråga om ny medicinsk studiestadga, att fordringarna på våra läkareexamina så betydligt höjts, helt enkelt af det skäl, att de medicinska vetenskaperna allt mer och mer utvecklats och kommit till allt större praktisk användning. Sålunda har på 25 år befodringsåldern för provinsialläkare höjts med 7 år.

Visserligen arbetar för närvarande en kommitté, som har till uppdrag att utreda frågan om rikets indelning i provinsialläkaredistrikt, men det lär väl dröja några år, innan resultatet af denna kommittés arbete kommer före i Riksdagen. Det kan ju hända, att i detta betänkande framkommer förslag om de extra provinsialläkarnes pensionering, men det kan dröja åtskilliga år, innan förslaget kommer fram.

Hvad sedan den ärade talaren yttrade om att en läkare borde ha reda på läkarnes behof, så har jag redan förklarats sammanhanget härvidlag, då jag nämnde att bland läkarne rådt en missuppfattning af uttrycket tjänsteår. Detta är beroende dels på hvad jag förut anfört och dels därpå, att, då frågan var före 1904, läkarne haft den uppfattning, att alla myndigheter och jämväl Kungl. Maj:t på grund af Riksdagens ställning till frågan 1904 haft extra provinsialläkarfrågan i godt minne; och det fauns också en hel del läkare, som hade den uppfattningen, att i den nya pensionslagen med uttrycket tjänsteår menades tjänsteår i allmänhet, således äfven hvad jag kallar befodringsstjänsteår.

Slutligen hänvisade den ärade talaren till § 17 och framhöll, hvilka goda villkor där stadgas för tjänsteårsberäkning, då man nämligen dit får räkna äfven extra ordinarie anställning eller förordnande i statens tjänst. Detta är mycket sant, men jag vill fästa uppmärksamheten på att de flesta provinsialläkare ha avancerat på extra provinsialläkarebanan, där de icke få räkna sig något af tjänstgöringstiden till godo, under det andra tjänstemän i regel göra sitt avancemang på banor, där de få räkna hela sin tjänstetid till godo för pensionen. Det är just skillnaden mellan provinsialläkare och andra tjänstemän, att de förra i regel få sin utbildning som extra provinsialläkare, i hvilken egenskap de icke få räkna sig något af tjänstetiden till godo vid pensionens bestämmande, under det andra tjänstemän utbilda sig och vinna befodrings på banor, där de få räkna sig hvarje tjänstgöring till godo i detta afseende.

Jag ber, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Hammarlund: Den föregående ärade talaren framhöll, att här i denna paragraf hade man uppenbarligen glömt bort provinsialläkarne, och att, då de icke kommit med, detta berott på ett förbiseende. Det är mycket möjligt, att det förhåller sig på det viset, men när de nu ej blifvit medtagna i den kungl. propositionen och här i Riksdagen finnas representanter, som ansett sig vilja tillvarataga deras intressen, då hade det varit i sin ordning, att de väckt motion härom och påpekat denna sak för utskottet, så att utskottet kunnat taga denna sak i öfvervägande. Detta har emellertid icke skett, hvilket haft till följd, att utskottet utan vidare godkänt Kungl. Maj:ts förslag. Denna andra paragraf är redan antagen af Första Kammaren, och jag hemställer därför, om det verkligen är någon idé, att vi då ändra densamma. Herr Kjellberg yrkade att i denna paragraf få inryckt ordet provinsialläkare. Första Kammaren har redan beslutat, att ordet icke skall stå där. Här kan icke ske gemensam omröstning, utan här skulle sammanjämkning äga rum, men jag frågar då, hur skall sammanjämkning kunna ske därom, huruvida detta ord skall stå eller icke. Jag tror, att en sammanjämkning icke gärna är möjlig, och vid sådant förhållande tror jag icke vi ha något annat att göra än att bifalla utskottets förslag.

Förslag till lag angående civila tjänst innehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

Det är mycket möjligt, att såväl i fråga om provinsialläkarne som åtskilliga andra tjänst innehafvare, såsom tullvaktmästare m. fl., det hade behöfts jämkningar i denna lag, men i de fall, där icke sådana jämkningar kunnat vinna majoritet i utskottet, tror jag det är bäst, att vi hålla oss till utskottets hemställan. Här är enligt min mening hufvudsaken, att vi nu få till stånd denna länge ventilerade lagstiftning, så att vi få ordning och reda i dessa pensionsförhållanden. Om vid denna lags tillkomst några smärre oegentligheter skulle uppkomma, få vi söka ändra dessa ett följande år, men för att nu få denna lag till stånd, och då sådant icke kan ske genom gemensam omröstning, utan genom sammanställande beslut af båda kamrarna, så hemställer jag om bifall till den förevarande paragrafen, sådan den lyder i utskottets förslag.

Herr Jansson i Krakerud: Jag har icke begärt ordet för att göra något yrkande utan endast för att påpeka ett förhållande, som synes mig icke böra lämnas å sido vid denna frågas behandling. Jag vill nämligen fästa uppmärksamheten på den likställighet rörande provinsialläkarne, som förefinnes i detta förslag. Men jag vill äfven framhålla, att denna likställighet icke har någon motsvarighet i fråga om de distrikt, som dessa provinsialläkare ha. En del provinsialläkare i södra Sverige, såsom i Skåne och åtskilliga andra trakter, ha stora jämna landsvägar och för det mesta järnväg till sitt förfogande vid sina tjänsteresor, i andra provinsialläkaredistrikt har läkaren många och långa mil att åka, kanske natt efter natt, och då kan hända, att skjutsbonden kör ikull med honom —

Förslag till lag angående civila tjänst-innehafvares rätt till pension m. m. det är ej så sällsynt, att man får höra, att åkdonet vält med läkaren. Det är ju gifvet, att läkare med sådana distrikt icke stå ut att tjänstgöra så länge som läkarne i de distrikt, jag förut nämnt. Det hade således varit önskligt, om utskottet vid bestämmande af pensions- och tjänsteåldern fäst tillbörligt afseende vid nu påpekadt förhållande i fråga om provinsialläkaredistriktet och de svårigheter, som åtskilliga läkare ha att kämpa med. Jag vill endast göra dessa antydningar, utan att — såsom jag redan nämnt — vilja göra något yrkande, men det kan hända, att man i framtiden skulle kunna ta hänsyn till detta förhållande. I närheten af mitt hem ha vi en provinsialläkare, som visst icke på långt när har det svåraste distriktet i Värmland, men nog får man höra talas om att skjutsbönderna vält med läkaren, och att han tagit men till sin hälsa på ett eller annat sätt. Det är klart, att tjänsteåldern ej kan blifva så lång för en läkare, som utsättes för sådana svårigheter.

(Forts.)

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, framställde herr talmannen, jämlikt de yrkanden, som därunder förekommit, proposition dels på utskottets förslag till lydelse af ifrågavarande paragraf, dels ock på det förslag till lydelse af paragrafen, som under öfverläggningen framstälts af herr Kjellberg; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Som herr Kjellberg likväl begärde votering, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en omröstningsproposition, så lydande:

Den, som vill, att kammaren godkänner statsutskottets förslag till 2 § i lag angående civila tjänst innehafvares rätt till pension, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkändt det förslag till lydelse af nämnda paragraf, som under öfverläggningen framstälts af herr Kjellberg.

Voteringen utvisade 132 ja mot 79 nej, hvadan utskottets förslag af kammaren godkäfts.

3 och 4 §§.

Godkändes.

Kungl. Maj:t hade hemställt om följande lydelse å 5 §.

Rätt att komma i åtnjutande af hel pension inträder:
 för manlig tjänstinnehafvare vid uppnådda sextiosju lefnadsår
 och trettiofem tjänstår;
 för kvinnlig tjänstinnehafvare vid uppnådda sextio lefnadsår
 och trettio tjänstår;
 dock att sådan rätt inträder:

*Förslag till
 lag angående
 civila tjänst-
 innehafvares
 rätt till pen-
 sion m. m.*

(Forts.)

a) för ämneslärarinna vid de allmänna läroverken, högre lära-
 rinnesseminariet, folkskoleseminarierna samt blindundervisningsan-
 stalterna: vid femtiofem lefnads- och tjugufem tjänstår;

b) för tjänsteman, som varit anställd vid beskickning eller
 konsulat i Ostasien minst tio år: vid sextio lefnads- och trettio
 tjänstår;

c) för provinsialläkare: vid sextiotvå lefnads- och tjugusju
 tjänstår;

d) för läkare vid hospital eller asyl för sinnessjuka, betjante
 vid tullverkets kust- och gränsbevakning, gymnastiklärare, äfvensom
 de vid blindundervisningsanstalterna anställda lärare: vid sextiotvå
 lefnads- och trettio tjänstår;

e) för lärare vid universiteten, karolinska mediko-kirurgiska
 institutet, tekniska högskolan, gymnastiska centralinstitutet, farma-
 ceutiska institutet, *tandläkareinstitutet*, undervisningsanstalterna för
 barnmorskor, veterinärintitutet, fria konsternas akademi och musi-
 kaliska akademiens konservatorium, äfvensom för länsveterinärer:
 vid sextiofem lefnads- och tjugufem tjänstår;

f) för bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna, postvakt-
 betjante, betjante vid tullverkets lokalförvaltning, andra ämnes- och
 öfningslärare vid statens läroverk än de under d) och e) särskildt
 angifna äfvensom landbruksingenjörer samt tjänstemän och be-
 tjante vid den lokala skogsförvaltningen: vid sextiofem lefnads- och
 trettiofem tjänstår;

g) för chefen för medicinalstyrelsen och chefen för landbruks-
 styrelsen: vid sextiosju lefnadsår och tio tjänstår såsom chef för
 den styrelse enhvar af dem tillhör.

Herr *A. Hammarström* hade i sin öförmålda motion hemställt,
 att Riksdagen vid antagande af Kungl. Maj:ts Riksdagen förelagda
 förslag till lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension
 måtte besluta den ändring i förslagets § 5, som erfordrades för att
 rätt till åtnjutande af hel pension måtte tillgodokomma betjante vid
 tullverkets lokalförvaltning, i likhet med betjante vid kust- och
 gränsbevakningen, redan vid 62 lefnads- och 30 tjänstår.

I den af herr *A. Thylander m. fl.* afgifna motionen hade före-
 slagits, att pension måtte beviljas åt betjante såväl vid lokalförvalt-
 ningen som ock vid kust- och gränsbevakningen vid tullverket vid
 uppnådda 60 lefnads- och 30 tjänstår.

Förslag till lag angående civila tjänst-innehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

Utskottet hemställde om godkännande af Kungl. Maj:ts förslag med det tillägget, att med anledning af herr Wallis m. fl. motion i mom. e) måtte efter »farmaceutiska institutet» inskjutas ordet »tandläkareinstitutet».

Beträffande mom. d) och f) hade emellertid reservation afgifvits af herrar *Persson* i Tällberg *Starbäck* och *Larsson* i Lund, hvilka ansett, att herr Hammarströms motion bort bifallas och att följaktligen nämnda moment bort lyda sålunda:

d) för läkare vid hospital eller asyl för sinnessjuka, betjante vid tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning, gymnastiklärare, äfvensom — — — —

f) för bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna, postvaktbetjante, andra ämnes- och öfningslärare vid statens läroverk än de — — — —

Paragrafen föredrogs, hvarefter

Herr *Larsson* i Lund yttrade: I den nu föredragna paragrafen föreslås i allmänhet en höjning af den nuvarande pensionsåldern med två år, och därom är ju ingenting att säga. Man har likväl vid uppgörandet af detta förslag gått ut från att vissa grupper af tjänstinnehafvare befunne sig i sådan ställning, att ett undantag från den uppställda regeln borde med afseende å dem äga rum. Vid uppställandet af undantagen har herr departementschefen uttalat en princip, som torde af alla erkännas vara fullt riktig. Detta departementschefens uttalande återfinnes å sid. 26 af utskottsbetänkandet. I fråga om undantagandet af vissa grupper af tjänstinnehafvare från den allmänna regeln om pensionsåldern yttrar sig departementschefen på följande sätt: »Härvid synes det mig som borde i alla de fall, där redan på grund af vunnen erfarenhet särskilda bestämmelser i nu förevarande hänseende visat sig vara af nöden, afseende mera fästas vid dessa erfarenhetsrön än vid upprätthållandet af en teori, för hvilken tillräckligt praktiskt underlag ännu icke torde kunna anses förefinnas. Man måste nämligen förutsätta, att, där hittills i fråga om pensionsålder afvikelser gjorts från den vanliga regeln, sådant undantag kommit till stånd först efter sorgfälligt öfvervägande af de på frågan inverkan omständigheterna.» Vid tillämpandet af denna i och för sig riktiga princip har emellertid departementschefen icke förfarit konsekvent, i det att han beträffande en grupp af tjänstinnehafvare, nämligen betjante vid tullbevakningen, frångått just det, som han här uppställt såsom regel. Det synes mig nu, som om man, för att göra en afvikelse från den uttalade grundsatsen, borde härför hafva mycket starka skäl. Men såvidt man kan se af de föreliggande handlingarna, finnas egentligen inga skäl anförda, hvarför betjante vid tullverkets lokalförvaltning skulle i pensionshänseende ställas sämre än betjante

vid tullverkets kust- och gränsbevakning. I fråga om dessa senare har Kungl. Maj:t föreslagit och utskottet tillstyrkt, att pensionsåldern måtte sättas till 62 lefnads- och 30 tjänstår. Men för betjante vid tullverkets lokalförvaltning äro motsvarande siffror höjda till 65 lefnads- och 35 tjänstår. Dessa olika förslag hafva föranledt två motioner, den ena väckt i Första Kammaren af herr Hammarström och den andra i denna kammare framburen af herr Thylander, med hvilken flere af kammarens ledamöter instämt. Herr Hammarström, som är byråchef i generaltullstyrelsen och således torde få anses sitta inne med den bästa sakkunskapen på nu ifrågasvarande område, påyrkar i sin motion, att betjante vid tullverkets lokalförvaltning skola i pensionshänseende likställas med betjante vid tullverkets kust- och gränsbevakning och att pensionsåldern för båda kategorierna skall bestämmas till 62 lefnads- och 30 tjänstår. Herr Thylander och hans medmotionärer vilja hafva pensionsåldern för samtliga vid tullstaten anställda betjante bibehållen vid nuvarande bestämmelser, eller 60 lefnads- och 30 tjänstår. Pensionskommittén, som för samtliga dessa betjante föreslagit pensionsålderns höjande till 65 lefnadsår, anför för denna sin åtgärd icke något skäl; dess betänkande innehåller härom endast, att kommittén »icke hyste någon tvekan om befogenheten af den utaf såväl förra pensionskommittén som Kungl. Maj:t föreslagna åtgärden att för bevakningspersonalen vid tullverket förhöja pensionsåldern från nuvarande 60 till 65 lefnadsår.» Men på hvilka skäl kommittén funnit all tvekan i detta hänseende böra vika, det får man icke af kommitténs betänkande veta. — Att däremot generaltullstyrelsen haft stora betänkligheter i detta afseende, det kan man se af dess afgifna yttrande, däri styrelsen på det bestämdaste afvisar förslaget att höja pensionsåldern för betjante vid kust- och gränsbevakningen, men beträffande betjante vid lokalförvaltningen säger, att styrelsen funnit sig »icke böra motsätta sig kommitténs förslag». Detta, att generaltullstyrelsen funnit sig »icke böra motsätta sig» förslaget, det får så mycket mindre anses innefatta något slags tillstyrkande af förslaget, som den ena motionens framläggare, herr Hammarström, ledamot af generaltullstyrelsen, i sin motion erinrat om att styrelsen kommit till detta, därför att frågans föregående behandling uppenbarligen gifvit anledning till misströstan om en tillfredsställande lösning af samtliga vid tullverket anställda betjantes pensionsförhållanden. Det torde då stå klart, att generaltullstyrelsen, den naturlige målsmannen för denna stora betjante-klass, ansett det icke vara en tillfredsställande lösning att höja pensionsåldern för betjante vid tullverkets lokalförvaltning till föreslagna 65 lefnadsår. — Man ser också af herr Hammarströms motion, att, hvad tjänstgöringen beträffar, det arbete, som åligger betjante vid lokalförvaltningen, måste anses vara i de flesta hänseenden lika utslitande som tjänstgöringen vid kust- och gränsbevakningen. Naturligtvis finnas här som eljest undantag — det gifves ju en del små tullstationer, där arbetet icke

Förslag till lag angående civila tjänst- innehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

Förslag till lag angående civila tjänst-innehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

kan vara så utslitande — men i det stora hela lär icke kunna göras någon kvalitativ skillnad på det uppslitande arbete, som åligger den ena betjänteklassen såväl som den andra. — Jag skulle snarast vilja jämföra betjante vid tullverkets lokalförvaltning med våra poliskårer. Det kräfvos nämligen af en tullvaktbetjänt samma rörlighet, samma vakenhet, samma styrka som utaf en ordningspolis, och ännu har det väl icke fallit någon in att vilja sätta pensionsåldern för en ordningspolis så högt som till 65 lefnadsår. Departementschefen säger visserligen i sitt yttrande, att det är mycket vanskligt att i hvarje särskildt fall kunna träffa det rätta, och att man därför nog kan komma att i speciella fall göra sig skyldig till misstag. Men han hänvisar på samma gång till att ett misstag, om sådant nu begås, kan utan större svårighet framdeles rättas. Jag för min del tror visst, att här kan begås ett misstag; men låta sig däraf föranledas till att slå in på en väg, där man har all anledning att på förhand se, det man kommer att begå ett misstag, det synes mig vara föga tilltalande.

Utskottet har också visat sig i viss mån behjerta den framställning, som gjorts till förmån för betjante vid tullverkets lokalförvaltning, då utskottet vid sitt afstyrkande af de i ämnet väckta motionerna hänvisat till den affattning utskottet föreslagit för paragrafen 6 i lagen. I denna paragraf 6 har nämligen utskottet hemställt om sådan ändring, att betjante vid tullverkets lokalförvaltning må kunna, om de på grund af sjukdom eller minskad arbetsförmåga blifva urståndsatta att fullgöra sina tjänsteåligganden, af vederbörande åläggas att afgå med pension. Detta är visserligen godt och väl, men den pension, som en af betjante vid tullverkets lokalförvaltning i så fall skulle kunna göra anspråk på, den är en afkortad pension, och det må väl anses vara ganska hårdt, att en person, som slitit ut sig i tullverkets tjänst, så att han på grund af bristande arbetsförmåga icke kan för hela tiden, tills han fyller 65 år, fullgöra sina tjänsteåligganden — att en sådan person skall tvingas afgå med en *förknappad* pension, då han väl rimligtvis borde ha anspråk på att få tillgodonjuta *hel* pension.

Den uppfattningen, att det af Kungl. Maj:t föreslagna ordnandet af tullvaktbetjäntes pensionsförhållanden icke kan anses vara tillfredsställande, har också delats af tre ledamöter af statsutskottet, hvilka vid betänkandet fogat en reservation, däri de hemställa, att mom. d) och f) i den föredragna § måtte ändras därhän, att betjante vid tullverkets kust- och gränsbevakning, å ena sidan, och betjante vid tullverkets lokalförvaltning, å andra sidan, måtte bli likställda i pensionshänseende, och att pensionsåldern för båda dessa kategorier måtte sättas till 62 lefnads- och 30 tjänsteår. Detta är så mycket rimligare, som den normala pensionsåldern blifvit, såsom jag redan nämnt, höjd med 2 år. Den för tullverkets betjante nu stadgade pensionsåldern är 60 år. Och om man nu låter dem i det hän-

seendet underkastas den allmänna och normala förhöjningen, så tror jag, att vi kunna därvid stanna.

Jag skall därför, herr talman be att få yrka afslag å utskottets hemställan beträffande mom. d) och f) i den föredragna paragrafen och i fråga om dessa mom. yrka bifall till den af herrar Daniel Persson, Starbäck och mig afgifna, vid betänkandet fogade reservationen.

Förslag till lag angående civila tjänst- innehafvares rätt till pension m. m.
(Forts.)

I detta anförande instämde herrar *von Geijer, Lindberg, Thors-son, Söderbergh* i Karlshamn, *Olsson* i Viken, *Neess, Persson* i Tällberg, *Vennersten, Carlsson* i Malmberget, *Berghund, Jeansson* i Kalmar, *Broomé* i Bårslöf, och *Camitz*.

Herr Thylander: Såsom allmän regel angående civila tjänst- innehafvares rätt till pension skall gälla, att rätt att komma i åtnjutande af pension inträder: för manlig tjänst innehafvare vid uppnådda 67 lefnadsår och 35 tjänsteår och för kvinnlig tjänst innehafvare vid uppnådda 60 lefnadsår och 30 tjänsteår. Från denna regel ha i § 5 blifvit uppställda en hel del undantag. Bland dessa undantag finna vi äfven den grupp af statsarbetare, som kallas betjante vid tullverket. Enligt mom. d) af ifrågavarande § komma betjante vid tullverkets kust- och gränsbevakning i den gynnsamma ställning, att de kunna erhålla pension vid 62 lefnads- och 30 tjänsteår. Men enligt mom. f) kommer en annan grupp af statsarbetare, nämligen betjante vid tullverkets lokalförvaltning, i den ogynnsamma ställning, att de icke kunna erhålla pension förrän efter 65 lefnads- och 35 tjänsteår.

Båda dessa grupper höra emellertid till undantagen från den allmänna regeln, och enligt min uppfattning utgör ju detta ett bevis för att de båda tillhöra den kategorien af arbetare, hvilkas arbete måste vara mera ansträngande än andras, och att de således borde få räknas bland undantagen och få pension vid tidigare ålder än den, som stadgas i den allmänna regeln.

Jag kan, såsom icke varande fackman, naturligtvis icke innehafva någon som helst praktisk erfarenhet om hurudant det arbete är, som betjante vid tullverket utöfva, vare sig på det ena området eller på det andra. Jag är således endast i den ställningen, att jag måste taga hänsyn till hvad andra i detta afseende kunna bevisa. Frågar jag mig emellertid, hvad orsaken är till att denna betjäntekår blifvit delad i två grupper, den ena med gynnsammare ställning än den andra, finner jag svaret härpå i det yttrande, som af generaltullstyrelsen blifvit afgifvet angående kommitterades förslag till pensionering af civile ämbets- och tjänstemän. Herr Larson har redan berört denna passus, och jag skall därför icke upptaga kammarens tid med att läsa upp densamma, ehuru jag annars hade tänkt göra det. Emellertid har generaltullstyrelsen fastslagit, att den ena gruppen, d. v. s. de betjante vid tullverket, som hafva sin anställning vid kust- och gränsbevakningen, äro så ogynnsamt ställda, att tullstyrelsen vågat för

Förslag till lag angående civila tjänst- innehafvares rätt till pension m. m. dessas räkning beräkna en afkortad tid för erhållande af pension. Men om man läser generaltullstyrelsens yttrande, kan man mellan raderna läsa, att det är endast på grund af tvifvel om framgång för en framställning om samtliga tullbetjäntes likställande i pensions- hänseende, som generaltullstyrelsen icke vågat taga upp *alla* tull- betjante. Det var med anledning af den behandling, som frågan tidigare rönt, som generaltullstyrelsen ansåg sig vara nödsakad offra betjante vid lokalförvaltningen för att kunna få fram ett något bättre läge för betjante vid kust- och gränsbevakningen. Detta har, såsom den sagts mig, och såsom också påpekats af föregående talare, sin för- klaring däri, att byråchefen Hammarström icke var med, då general- tullstyrelsen afgaf sitt yttrande. I hvarje fall har han i sin motion så tydligt ådagalagt, att samma skäl, som föreligga för att tillstyrka, att tullbetjante vid kust- och gränsbevakningen skola komma i en gynn- sammare ställning än många andra grupper statstjänare, tala också för att tillstyrka bifall till hans motion i hvad den afser tullbetjante vid lokalförvaltningen.

Jag ber att särskildt få framhålla ett yttrande af honom, som lyder så här:

»Beskaffenheten af tullvaktmästarnes tjänstgöring inverkar också icke sällan rätt menligt på deras hälsa. Utsatte, som de äro, icke minst under den ofta återkommande nattjänstgöringen för väderlekens växlingar och utan att hafva det skydd däremot, som den egentlige kroppsarbetaren vid sysselsättning i det fria i viss mån äger genom arten af sitt arbete, äro de mycket ofta, äfven vid jämförelsevis unga år, besvärade af reumatism och andra dylika åkommor, som snart nog afsevärdt nedsätta deras tjänsteduglighet.»

Man får väl antaga, att byråchefen Hammarström har någon erfarenhet på detta område, och att ett yttrande af honom i denna riktning kan anses vara autentiskt. Det finnes emellertid äfven andra skäl, som blifvit framlagda för en annan pensionsålder för dessa be- tjante. Och enligt hvad jag har mig bekant, har utskottet också haft att väga dessa skäl. Bland dessa senare skäl förekomma bland annat ett läkarebetyg, afgifvet af professor Sondén här i Stockholm, som under en följd af år fungerat som tullverkets läkare. Jag kan icke neka mig att låta detta intyg komma till kammarens protokoll. Det lyder så här:

»I Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:o 18, hvilken innehåller förslag till lag angående civila tjänst innehafvares rätt till pension föreslås (§ 5. F) för betjante vid tullverkets lokalförvaltning pensions- rätt vid 65 lefnadsår och efter 35 tjänsteår.

För tullverkets kust- och gränsbevakning föreslås hel pension efter 30 tjänsteår och vid 62 års ålder.

Utän tvifvel har kungl. generaltullstyrelsen framlagt fulla skäl för att pensionsåldern för kust- och gränsbevakningen icke sättes högre, men däremot synas stora skäl finnas att pröfva, huruvida icke äfven de tullverkets lokalförvaltning tillhörande betjante böra tillerkännas

förmånen att tidigare än vid 65 lefnadsår och 35 tjänsteår erhålla hel pension.

Under en längre följd af år har undertecknad såsom läkare för tullverkets betjante i Stockholm haft tillfälle att iakttaga de förhållanden, under hvilka de lefva, och jag kan icke annat än anse deras arbete i hygieniskt hänseende i flera afseenden ganska ogynnsamt och frestande. Dels tillåter nämligen tjänstgöringstiden icke tullbetjante att iakttaga normala måltidstider, utan de äro vanligen hänvisade att äta olämplig diet och oregelmässiga eller t. o. m. skadliga vanor hafva icke sällan häraf blifvit en följd, och digestionsrubbingar hafva också ingalunda varit sällsynta.

Dels hafva, oss bekant, tullbetjante att 1 à 2 gånger i veckan fullgöra nattvakt, ofta i ur och skur. Allt för ofta har erfarenheten visat, att dessa nattvakter äro i hög grad pressande, att de ofta synas framlocka eller förvärra reumatiska åkommor, och att de äfven oftast visat sitt skadliga inflytande genom att framkalla eller gifva fart åt sjukdomar i andningsorganen.

Då arbetet sålunda åtföljes af större sjukdomsrisker än åtskilligt annat arbete, synes detta förhållande böra tagas i betraktande vid fastställande af pensionsåldern. Stockholm den 8 febr. 1907.»

Ifrån Malmö har jag också fått ett läkarebetyg, afgifvet af tullverkets därstädes tjänstgörande läkare. Han skrifver så här: »Härmed får jag, som allt sedan år 1887 varit tullverkets läkare i Malmö, intyga, att betjante vid lokalförvaltningen här, sedan de nått upp öfver 50-års åldern, ofta visat tecken till att vara 'utslitna', vanligen till följd af kronisk reumatism eller kronisk katarr i luftvägarna hvilka åkommor i hög grad befordras af den ansträngande natttjänsten, och får jag med stöd af den erfarenhet, jag inhöstat beträffande förhållandena här i Malmö, såsom min bestämda uppfattning uttala, att sagda tullbetjante äro i högre grad än flertalet af andra yrkens utöfvare utsatta för att bli 'i förtid gamla'. Malmö den ³⁰/₃, 1907. H. Ström. Tullverkets läkare.»

Dessa läkare måste väl anses hafva den erfarenhet, att man måste sätta tro till hvad de yttra i sina intyg.

Jag kan icke heller neka mig nöjet att vid denna frågas behandling taga hänsyn äfven till hvad denna stora kår själf yttrar om saken. Jag har här i min hand en liten broschyr, som jag antager äfven kommit de flesta af kammarens ledamöter till handa. Jag skall be att ur denna broschyr få anföra några brottstycken. Där läses bl. a., att Stockholmskretsen af Sveriges tullbetjantes förening den 13 februari d. å. afhållit ett talrikt besökt möte för att diskutera förslaget, och att af denna diskussion framgick, att förslaget antagande betraktades som en olycka för kåren, och beslöt mötet göra uttalande, att tullbetjäningens göromål äro af den art, att för deras bestridande likaväl vid lokalförvaltningen som vid kust- och gränsbevakningen fordras en arbetsför och duglig personal, och att detta kraf framträder icke minst vid

Förslag till lag angående civila tjänst- och hushållarens rätt till pension m. m.

(Forts.)

Förslag till lag angående civila tjänst-innehafvares rätt till pension m. m. de större lossningsplatserna, där handel och sjöfart äro koncentrerade.

Hvad Stockholm beträffar, är personalen genom ihållande dag- och nattjänstgöring utsliten långt före sextioalet, och obestriddigt är, att en person med bruten hälsa och krafter vid öfverstigande af denna ålder måste bli olämplig, ja oduglig att posteras till lossning, visitationer, natt- och godsvakter eller ställas att tjänstgöra vid packhuset.

Från Göteborgskretsen skrives följande:

»I synnerhet å de större och lifligare tullplatserna är tjänstgöringen nu för tiden af så uppslitande beskaffenhet, att de af oss, som upplefva nu gällande pensionsålder, ha föga krafter kvar till fortsatt tjänstgöring i verket. Hur förhållandena skulle te sig, om det framlagda förslaget blefve lag, är det ytterst sorgligt för oss att tänka på; endast ett fåtal skulle då komma i åtnjutande af förmånen af den pension, till hvilken man själf fått bidra med en förhållandevis icke obetydlig insats. Det skulle bli ett utnyttjande till ytterlighet af vår arbetskraft, som, utom det att vara för statsverket af ringa betydelse såsom besparing, dessutom torde kunna synas hvarken värdig eller lämplig».

Från Malmökretsen yttras bland annat följande: »Det är ju ostriidigt, att en dylik förenad dag- och nattjänstgöring skall rubba äfven den starkaste fysik, och att betjäntekåren vid fyllda 60 år väl kan vara berättigad till och i behof af hvila och lugn under sina återstående lefnadsdagar. Vi påpeka i detta sammanhang, hurusom fall ofta inträffat, att tullvaktmästare af öfveransträngning träffats af hjärnblödning och andra svåra sjukdomar och bokstafligen stupat på sin post.»

Såsom jag redan nämnt, kan jag i detta fall icke åberopa min egen erfarenhet, utan endast de uppgifter, som jag fått från håll, som jag anser mig kunna sätta tro till.

Nu har jag och mina medmotionärer — såsom herr Larsson nyss påpekade — yrkat, att alla tullbetjante skulle få pension vid 60 lefnads- och 30 tjänstår. Det ligger i sakens natur, att en motionär önskar framgång åt sin motion, och jag för min del önskar också ingenting hellre än det. Men i frågans nuvarande läge, då den ännu debatteras i Första Kammaren och man icke vet, på hvilken ståndpunkt Första Kammaren här ställer sig, anser jag mig tills vidare icke böra göra något yrkande. Jag vill dock säga, att jag är nöjd med hvad reservanterna föreslagit, d. v. s. detsamma som herr Hammarström i sin motion påyrkat. Ifall således Första Kammaren kommer att antaga utskottets förslag, skall det blifva mig ett nöje att yrka bifall till min motion äfvensom att anhålla, att de kammarens ledamöter, som i någon mån vilja behjärta frågans innebörd, måtte stödja denna min motion, på det att en sammanjämkning må komma till stånd, mynnande ut i det yrkande, som herr Larsson nyss framställde.

Jag skall, som sagdt, tills vidare dröja med att från min sida framställa något positivt yrkande.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Utskottet har i denna punkt tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag oförändradt, och för min del ber jag att få yrka bifall till denna utskottets hemställan.

Reservanterna och de talare här, som understödt reservationen, ha däremot påyrkat den ändringen, att betjante vid tullverkets lokal-förvaltning samt kust- och gränsbevakning skulle i stället för att komma under mom. f) föras under mom. d). Därigenom skulle dessa betjantes pensionsrätt ändras så, att de skulle komma i åtnjutande af hel pension, icke vid 65 lefnads- och 35 tjänsteår, såsom Kungl. Maj:tt och utskottet föreslagit, utan vid 62 lefnads- och 30 tjänsteår.

Alla de undantag, som i den nu ifrågavarande paragrafen blifvit gjorda, ha helt naturligt måst upptagas i lagen för att få öfverensstämmelse med de förutvarande förhållandena. De ha funnits allesammans förut, om också pensionsåldern varit något olika den här ifrågasatta.

Om man ser efter i riksdagshistorien, huru dessa undantag tillkommit, skall man finna, att det i de allra flesta fall varit gemensam votering. Jag behöfver i det hänseendet endast erinra kammaren om en stat, hvars löner fastställdes för tre år sedan, nämligen staten för mariningeniörerna. Denna kammare beslöt då med en öfverväldigande majoritet, att dessa tjänstemäns pensionsrätt skulle inträda vid 65 lefnads- och 35 tjänsteår, men medkammaren beslöt, att det skulle vara 60 lefnads- och 30 tjänsteår, vill jag minnas, och i gemensam votering segrade Första Kammarens beslut med endast ett par rösters majoritet. På det sättet ha dessa undantag i allmänhet fastställts.

Jag vill nu hemställa till herrarne, huruvida man verkligen kan säga, att dylika beslut ha någon reell innebörd. De måste ju efterleivas, men huruvida de haft någon verklig grund för sig, därom kan man ännu tvista äfven så här efteråt. När en lönestat, vare sig stor eller liten, skall fastställas, finnes det alltid vissa förespråkare, som känna till förhållandena i fråga, och dessa framhålla då med värme, att det icke är möjligt att bibehålla de tjänstemän eller betjante, som det gäller, längre än till den och den åldern, och den meningen blir, såsom jag nyss nämnde, ofta nog segrande. Ett bevis på riktigheten af hvad jag nu sagt kunna vi finna, om vi blott se på den reservation, som afgifvits i fråga om § 6 i det nu föreliggande lagförslaget. I denna reservation påyrkas en uppflyttning af tjänstinnehafvare vid den lokala skogsförvaltningen, så att de skola tidigare kunna komma i åtnjutande af pension, och de som afgifvit denna reservation äro just sådana personer, som känna till förhållandena inom skogsförvaltningen.

Nu kan man emellertid tänka, att särskildt i detta fall bör man följa reservanterna. Men bör man icke, när man anställer tjänstemän och betjante, söka anordna så, att man utnyttjar deras arbetskraft så långt som möjligt? Jag undrar, om icke detta är till för-

Förslag till lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension m. m.
(Forts.)

Forslag till del afven för tjänstinnehafvarne själfva. Det måste ju alltid vara fördelaktigt för dessa att så länge som möjligt kunna få uppbära lönen och tjänstgöringspenningar och åtnjuta andra med tjänsten för- enade löneförmåner samt slippa att afgå och taga pension, hvilken, åtminstone som det varit hittills, varit mindre än löneförmånerna.

(Forts.)

Det säges kanske, att pensionsrätten i detta fall inträder först vid så hög lefnadsålder och efter så lång tjänstetid, att tjänstinnehafvarne icke hinna blifva pensionsberättigade, utan dessförinnan redan blifvit utarbetade. Men det är väl icke meningen annat än att använda hvar och en arbetare, till dess att hans arbetskraft icke längre är så god, som den skäligen bör vara.

För öfrigt har man här att peka på det medgifvande, som gjorts i § 6, som ännu icke blifvit föredragen. Där heter det nämligen bland annat: »Befinnes tjänstinnehafvare vara af sjukdom eller minskad arbetsförmåga urständsatte att på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina tjänsteåligganden, och har han tillika antingen, där enligt 5 § rätt till hel pension inträder vid sextiosju lefnadsår, uppnått en lefnadsålder af minst sextiofem år, eller, där enligt samma paragraf rätt till hel pension inträder vid sextiotvå år, uppnått en lefnadsålder af minst sextio år, eller ock, där fråga är om tjänstinnehafvare vid den lokala skogsförvaltningen eller betjante vid tullverkets lokalförvaltning, uppnått en lefnadsålder af minst sextiotre år, äge Konungen, uppå därom af vederbörande myndighet gjord framställning, förklara sådan tjänstinnehafvare skyldig att från tjänsten afgå.

Såsom vi finna, äro här äfven betjante vid tullverkets lokalförvaltning medtagna. Skillnaden här är alltså den, att enligt reservationen skulle dessa betjante kunna blifva pensionsberättigade vid 62 lefnadsår och enligt § 6 i det föreliggande förslaget vid 63 lefnadsår, alltså blott ett år mera. Om en tjänstinnehafvare fortfarande är frisk och duktig och vill sköta sin tjänst, måtte han väl kunna få göra detta ända till dess att han blir 65 år. Skadar detta honom själf eller skadar det tjänsten? Jag tror det icke. Kan han återigen icke på ett tillfredsställande sätt sköta sin tjänst, så kan han ju få afgå vid 63 lefnadsår.

Nu säges det, att tjänstinnehafvaren i sistnämnda fallet endast skulle få en afkortad pension, afkortad nämligen med $\frac{2}{35}$ af pensionsbeloppet. Jag hemställer emellertid till herrarne, huruvida icke en dylik tjänstinnehafvare, som uppnått 63 lefnadsår, äfven torde ha tjänat sina 35 tjänsteår. Han borde ju icke vara öfver 28 år gammal, när han blir antagen som extra ordinarie i verket, och om man ser efter i statistiken, tror jag, att man icke kan uppvisa något enda fall, där en dylik tjänstinnehafvare är öfver 28 år utan att vara extra ordinarie; ordinarie tjänst är väl möjligt, att han ännu icke innehar, men väl extra ordinarie. Vidare är att märka, att tjänstinnehafvare enligt § 17 i det föreliggande förslaget skulle äga rätt att beräkna tjänsteår för erhållande af pension icke alle-

nast för tid, under hvilken han innehaft tjänst, som i lagen afses, utan äfven för tid, under hvilken han i statens tjänst haft extra ordinarie anställning eller förordnande. Således borde han väl ha hunnit upp till 35 tjänsteår vid 63 års ålder.

Jag anser, att Riksdagen gör den nu ifrågasvarande betjäntekåren den största tjänst med att antaga förslaget oförändradt, ty därigenom blir det möjligt för dessa tjänst innehafvare att så länge som möjligt ha kvar sin tjänst och åtnjuta en högre inkomst och icke behöfva kanske alltför tidigt lämna tjänsten; detta är alltid en förmån för den åtminstone så länge som pensionen icke uppgår till samma belopp som löneförmånerna.

Då jag således icke kan se annat, än att Kungl. Maj:t och utskottet ha rätt i den uppfattning, som gjorts gällande i det nu framlagda lagförslaget, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till detsamma.

Herr Röing: Då jag undertecknat den motion, som med anledning af Kungl. Maj:ts proposition här i kammaren framburits af herr Thylander, rörande bland annat tullbetjäntes pensionsrätt, så är det helt naturligt, att jag står på en annan ståndpunkt än den, till hvilken utskottet kommit. Förutom de skäl, som här framförts af de båda talarne på skånebanken mot utskottets förslag, har jag ansett lämpligt, att en näringsidkare från en af de större importhamnarna i vårt land, hvilken haft tillfälle att under ett par årtionden följa tullbetjäntekårens verksamhet, här i största korthet redogjorde för tullbetjäntes tjänstetid och deras göromål i en större importhamn, såsom exempelvis Göteborg.

Jag vill då framhålla, att tjänstgöringstiden för tullbetjante vid tullbevakningen i Göteborg är hvarje helgfri dag från klockan 7 förmiddagen till klockan 6 eftermiddagen, således 11 timmar, dessutom hvar fjärde söndag inklusive helgdag, så att man kan beräkna, att hvarje tullvaktmästare där tjänstgör 17 sön- och helgdagar om året; dessutom ha de minst hvar fjärde dygn nattvakt under icke mindre än 13 timmar, nämligen från klockan 6 på eftermiddagen till klockan 7 på morgonen eller i medeltal per år för hvarje tullvaktmästare i Göteborg 100 stycken nattvakter à 13 timmar. Om man beräknar, att hvarje tullvaktmästare där har 300 arbetsdagar — från och med 1905 åtnjuta de nämligen kostnadsfri ledighet under 6 dagar — så kommer man till en arbetstid af icke mindre än cirka 15 timmar per dygn. Ledighet före och efter nattvakt medgifves endast för erforderlig tid för ombyte af våta kläder och intagande af föda; frihet för måltidernas intagande i hemmet är ej reglementerad.

Jag vågar därför påstå, att tullbetjante, i de större importhamnarna åtminstone, ha en synnerligen lång, för att icke säga alltför lång arbetstid. Hvad göromålen beträffar, äro de af sådan beskaffenhet, att de tvinga till nästan ständigt vistelse i det fria,

Förslag till lag angående civila tjänst innehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

Förslag till lag angående civila tjänst-innehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

oafsedt väderleken, så att dessa betjante måste vara ute i regn och rusk, i storm och kyla.

Göromålen bestå hufvudsakligen af följande: prejning vid inloppsstationen af båtar eller bordning i och för bevakningstur upp till staden för ankommande fartyg; bevakning ombord vid lossning eller lastning af last eller stycke gods, hvarvid tullpersonalen i senare fallet har att stå vid luckan och föra noggrann kladd öfver hvarje kollis märke och nummer, som lossas; bevakning under ansvar och förande af förteckning under tullbehandlingen af allt på kajen lossadt gods; bevakningsresor till öppen sjö, till Kristiania eller uppför älfven till Vänerns och Vätterns hamnar samt, under alla förhållanden att i tjänsten egna en oaf-lätlig vaksamhet och påpasslighet gentemot oloflig varuinförsel. Tjänstgöringen är således enligt mitt förmenande synnerligen krävande och ansvarsfull och af den art, att det absolut af personalen bör fordras örlighet och kraft, om tjänsten skall skötas på ett tillfredsställande och tryggande sätt. Redan för mer än 30 år sedan yttrade också den på detta område erfarne generaltulldirektör Bennich om denna personal, att den hade ett både ansträngande och ansvarsfullt arbete; att den förutom den långa arbetsdagen hade nattvakt minst hvar fjärde dag; fastän den icke aflagt ämbets-examen, fordrades af densamma framför allt pliktrohet och redbarhet. Häruti kunna vi, näringslifvets män, på det varmaste instämma. Den uppfattningen, att denna personals arbete är synnerligen ansträngande, delas äfven såväl af tulläkaren i Göteborg som af hans kamrater i Stockholm och Malmö. I dessa dagar har nämligen tullverkets läkare i Göteborg, doktor G. Naumann, öfverläkare vid Sahlgrenska sjukhuset, i ett intyg framhållit, att pensionsåldern enligt hans förmenande icke lämpligen bör sättas senare än till 60 lefnads- och 30 tjänstår. Erfarenheten visar ock, att redan efter nu gällande bestämmelser äro ofta eller åtminstone mången gång tullbetjante utslitna af nattvak och af sitt öfriga arbete, innan de fyllt 60. Alla skäl tala därför, enligt mitt förmenande, för den i ämnet väckta motionen.

Nu har visserligen herr Persson i Stallerhult framhållit, att man torde göra tullbetjante själfva den största tjänsten, om man bifölle statsutskottets förslag, men den, som med någon uppmärksamhet åhört diskussionen i dag och de yttranden herr Thylander här i kammaren uppläste, torde ha fått klart för sig, att, såvidt vi ha oss bekant, hela tullbetjäntekåren står som en man mot utskottets förslag och för den af herr Thylander och mig m. fl. väckta motionen eller eventuellt, om denna icke af Riksdagen antages, för herr Hammarströms motion och den i utskottet i samma syfte framkomna reservationen.

Jag ber, herr talman, att till sist få understryka, att jag ser denna fråga icke blott ur den synpunkten, att detta bör åtgöras för tullpersonalens bästa, utan jag anser minst lika viktigt för staten,

att tullbetjante icke få sin pensionsålder framflyttad, utan att de blifva pensionsberättigade redan vid sådan ålder, att endast fullt tjänstedugligt folk finnes på dessa platser.

På dessa skäl, herr talman, ber jag att få yrka afslag å statsutskottets hemställan och bifall till den af herr Thylander med flere väckta motionen. Skulle det sedan visa sig, att Första Kammaren antager reservationen, ber jag att eventuellt få ändra mitt yrkande i denna riktning.

Förslag till lag angående civila tjänst-innehafvares rätt till pension m. m.
(Forts.)

Häruti instämde herrar *Lindqvist, Lindh* i Gäfle, *Larsson* i Göteborg, *Berg* i Göteborg och *Christiernson*.

Herr Thavenius: Herr talman! Den, som något satt sig in i tullbetjantes arbete — och det tror jag, att mången af oss gjort — vet också, att detta är både ansträngande och i hög grad mödosamt. På många platser i vårt land är arbetet af den beskaffenhet, att de måste ha nattjänstgöring och förty mer än andra i deras ställning blifva utsatta för att deras helsa i förtid blifver bruten. Svåra reumatiska åkommor äro rätt allmänna bland dem, hvilket allt gör, att jag för min del anser, att ett framflyttande af pensionsåldern och ökning af tjänståren icke är i öfverensstämmelse med statens bästa vare sig i ekonomiskt eller humanitært afseende.

Herr talman, jag ber därför att, på grund af hvad jag här i korthet anfört, få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till herr Thylanders m. fl. motion.

Herr *Andersson* i Baggböle instämde häruti.

Herr Starbäck: Herr talman, mina herrar! Det synes mig alldeles tydligt framgå af den här förda diskussionen, att tullbetjantes kraf på en kortare tjänstgöringstid är synnerligen afsevärdt.

Herr Carl Persson i Stallerhult har påpekat, att statsutskottet skulle gjort försök att i någon mån behjerta dessa betjantes ställning genom hvad som innehålles i dess förslag till § 6.

Det heter nämligen där: »eller ock, där fråga är om tjänstinnehafvare vid den lokala skogsförvaltningen eller betjante vid tullverkets lokalförvaltning, uppnått en lefnadsålder af minst sextiotre år, äge Konungen, uppå därom af vederbörande myndighet gjord framställning, förklara sådan tjänstinnehafvare skyldig att från tjänsten afgå». Det försök, som där gjorts att upphjälpa deras ställning, är dock icke af den betydelse, att det motsvarar reservanternas mening, ty det blir ju då på det sättet, att de icke få hel utan afkortad pension, därför att de icke hunnit uppnå det antal tjänstår, som lagen föreskrifver. Jag kan icke heller tro, att jag här gjort mig skyldig till en feltolkning.

Det är från denna synpunkt, som här icke blifvit tillräckligt framhållen, som jag, herr talman, ber att få ansluta mig till dem, som yrka bifall till reservationen.

Förslag till lag angående civila tjänst- innehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Jag tror mig ha sagt i mitt förra yttrande beträffande denna fråga, att om en tullbetjänt är öfver 28 år gammal, då han får extra ordinarie anställning, finge han afkortad pension, om han erhöle afsked under sådana förhållanden, som angifvas i det af mig liksom äfven af en annan talare upplästa stycket af § 6. Men jag vill framhålla, att det ännu icke har påvisats, att någon dylik tjänstinnehafvare haft högre lefnadsålder än 28 år, då han fått extra ordinarie anställning. Intill dess att detta påvisats, är det alldeles naturligt, att man måste anse saken vara hjälpt med det tillägg, som utskottet gjort i fråga om § 6. Jag har alls icke velat söka gifva detta en annan mening än det har; det är ju onekligt, att genom detta tillägg tjänstinhafvares pensionsförhållanden upphjälpts.

Jag hemställer till herrarne från Göteborg, som här talade om den långa arbetsdagen, 13 à 15 timmar per dygn, huruvida den saken kan hjälpas med det förslag, de förordade. Frågan därom bör väl föras fram och lösas på annat sätt, än de här tyckas tänka sig. Är denna arbetstid för lång, är väl botemedlet därför att söka få till stånd ett förbud mot att använda befattningshafvarens arbetskraft i så stor utsträckning som 15 timmar per dygn. Jag vill hemställa till herrarne, huruvida man kan säga, att tullbetjante ha mera ansträngande eller maktpåliggande arbete än bevakningspersonalen vid våra fångvårdsanstalter. Deras befattning torde väl vara en den mest svårskötta betjantebefattning, som finnes, och den är därjämte till och med af farlig beskaffenhet. Men dessa senare tjänstinnehafvare stå i alla fall upptagna i samma moment som de betjante, hvarom här är fråga, nämligen mom. f). Ingen enda röst har höjts för att flytta upp dem i mom. d), utan de skola stå kvar här i detta mom. f). Jag undrar, om icke lika goda skäl finnas för att göra en dylik förflyttning af bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna som i fråga om tullverkets betjante.

Jag tror sålunda icke, att något skäl kan anföras mot Kungl. Maj:ts eller utskottets förslag i denna del.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Herr Carl Persson anmärkte, att de förut gjorda undantagen beträffande dessa tullbetjante tillkommit genom gemensamma omröstningar, och ville förden skull tillmäta det förut gällande förhållandet en mindre betydelse. Ja, det kan ju så vara.

Hvad dessa gemensamma omröstningar beträffar, vill icke heller jag tillmäta dem så stor betydelse för framtiden, då de gå mig emot, men då de gå som jag önskar, tycker jag de äro mycket värdefulla och vill gärna lägga dem till grund såsom prejudikat för framtiden. Den uppfattningen tror jag också herr Carl Persson i hufvudsak delar med mig, men jag tror, att vi komma närmare sakens riktiga innebörd, om vi fästa mindre afseende vid det sätt, hvarpå föregående beslut tillkommit, än på de verkliga och faktiska förhållandena, så att

vi få vår uppfattning grundad på arbetets art och beskaffenhet. Om vi utgå från den grundsatsen, så tror jag, att ofantligt goda skäl föreligga för ett bifall till reservanternas förslag.

Herr Carl Persson anmärkte vidare, att vi skulle göra tullbetjantens största tjänst genom att bifalla utskottets förslag. Jag sätter mycket värde på Carl Perssons omdömesförmåga, men jag tror dock, att vi i detta fall äfven få sätta något värde på tullbetjantens egen uppfattning, då de ändå själfva bäst torde förstå sitt eget bästa. Då jag icke kan finna annat än att rättvisa och billighet kräfva, att vi gå deras önsksningar så till vida till mötes, att Riksdagen borde ansluta sig till hvad som finnes angifvet i min m. fl. reservation, så skulle jag naturligtvis helst yrka bifall till densamma. Då emellertid nu Första Kammaren antagit utskottets förslag, så tror jag, att om denna kammare ville bifalla herr Thylanders m. fl. motion, så skulle vi sedan kunna komma på en sammanjämkning, som skulle sluta med samma yrkande, som vi reservanter här ha framställt, och därför skall jag herr talman, då det är den enda utvägen att vinna det af mig önskade resultatet, tillåta mig att yrka bifall till herr Thylanders m. fl. motion.

Förslag till lag angående civila tjänst-innehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

Herr Thylander: Jag har nu fått höra, att frågan blifvit afgjord i Första Kammaren, därvid utskottets förslag segrat med 5 rösters majoritet. Vid sådant förhållande ber jag att få precisera mitt yrkande därhän, att i punkt b) af förevarande § efter orden *tio år* inflikas orden: »äfvensom betjante vid tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning: vid 60 lefnads- och 30 tjänstår». Som följd häraf skulle ur moment d) komma att utgå orden: betjante vid tullverkets kust- och gränsbevakning och i moment f) orden: betjante vid tullverkets lokalförvaltning.

Häruti instämde herr *Röing*.

Herr Starbäck: Med anledning af den utgång frågan fått i Första Kammaren ber jag att få återtaga mitt förut gjorda yrkande och förena mig med den siste ärade talaren i det yrkande, som han nu framställt.

Med herr Starbäck instämde herrar *Larsson* i Lund, *Thorsson* och *Ljunggren*.

Herr Eriksson i Bäck: Jag vill endast med anledning af herr Röings yttrande i första hand säga några ord till försvar för utskottets hemställan. Herr Röing framhöll den långa arbetstiden — den skulle vara i medeltal 11 timmar — men dessutom skulle genom ett större antal nattvakter arbetstiden utgöra 15 timmar per dygn. Ja, det är för lång arbetstid. Men är så förhållandet, att det genom nattvakterna blir så lång arbetstid, så bör detta på annat sätt afhjälpas, som herr Carl Persson mycket riktigt framhöll. Det kan ju icke vara rik-

Förslag till lag angående civila tjänst-innehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

tigt att genom ett större antal nattvakttjänstgöringar i förtid utslita bevakningspersonalen. Det kan icke vara nyttigt, och det kan icke vara förenligt med tjänsten äfven i unga år att göra så stort antal nattvakttjänster, utan då bör personalen ökas så, att den icke genom en för sträng, en för ofta återkommande nattvakttjänstgöring i förtid utslites. Ty då kan man befara, att dessa personer icke heller kunna göra sin tjänst med tillräcklig kraft vid unga år eller vid en så tidig ålder, att man icke under några förhållanden kan pensionera dem. Detta är sålunda icke rätta sättet att söka få bot för missförhållandena, som ligga i den långa arbetstiden, utan herrar motionärer få söka att få dem afhjälpta på annat sätt.

Herr Röring framhöll också, att de få vara ute i regn och blåst. Ja, huru många andra få icke det? Vidare framhöll han, att de icke hafva tiderna för sina måltider reglerade. Det skulle bara fattas detta, så att de, när t. ex. en smugglare vore i annalkande, och de till och med sågo honom just vid tiden för måltiden, icke skulle behöfva bry sig om att taga fast honom. Nej, skulle sådana förhållanden komma, så är det bäst att vi akta oss.

Herr Röring framhöll också, att det fordras ingen examen af dem, men ändå fordras plikttrohet och redbarhet. Ja, mina herrar, är det verkligen meningen, att examen skall vara betyg på plikttrohet och redbarhet? Jag vill icke gå in på detta. Redbarhet och plikttrohet fordras nog af oss litet hvar, äfven om vi icke tagit någon examen.

Herr Daniel Persson i Tällberg påstod, att vi skulle få lof att lita till tullvaktbetjäntes eget omdöme i frågan. Men då, mina herrar, få vi väl lof att göra detta äfven på andra områden, och då skulle det bara vara att nästan utan vidare bifalla alla förslag om ökning i aflöningsförhållandena och nedsättning i pensionsåldern m. m., som framkomma från alla håll. Jag tror nog, att vi få handla med urskiljning och med det omdöme, som vi sjäfvä bilda oss i de olika frågorna, och icke lita till omdömet hos dem, som framställa önskingar i sådana hänseenden.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr talmannen gaf nu proposition först på godkännande af utskottets förslag till lydelse af förevarande paragraf och vidare på godkännande af nämnda förslag med de ändringar däri, som under öfverläggningen föreslagits af herr Thylander; och förklarade herr talmannen sig finna svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för förstnämnda proposition. Emellertid äskades votering, i följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en voteringsproposition af följande lydelse:

Den, som vill, att kammaren godkänner statsutskottets förslag till 5 § i lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt nämnda förslag med de ändringar däri, som under öfverläggningen föreslagits af herr Thylander.

Förslag till lag angående civila tjänst-innehafvares rätt till pension m. m.
(Forts.)

Voteringen utföll med 104 ja mot 101 nej; och hade kammaren alltså godkänt utskottets förslag.

6—17 §§.

Godkändes.

Enligt utskottets förslag skulle 18 § erhålla denna lydelse:

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1908; dock att

a) för den som vid sagda tid innehar tjänst, som i denna lag afses, lagens stadganden, så vidt den tjänst angår, icke skola gälla, där ej på grund af särskilda föreskrifter skyldighet åligger honom att underkasta sig förändrade bestämmelser angående rätt till pension eller han inom ett år efter lagens trädande i kraft anmäler, att pensionslagens bestämmelser må å honom vinna tillämpning;

b) i fråga om tjänst, med hvilken tjänstgöringspenningar icke äro förenade och för hvilken rätt till pension blifvit före lagens trädande i kraft stadgad, skall, därest gällande lönestat fastställts före den 1 april 1900, hvad i denna lag angående beräkning af pensionsunderlag föreskrifves, icke vinna tillämpning, förrän ny lönestat må varda för tjänsten fastställd, utan därförinnan gälla, att pensionsunderlaget skall utgöra: där lönen ej uppgår till mer än tretusen kronor, hela lönen; där lönen uppgår till mer än tretusen, men icke till tretusensjubundrafemtio kronor, tretusen kronor; samt där lönen uppgår till tretusensjubundrafemtio kronor eller högre belopp, åttio procent af lönen, dock ej i något fall mer än sextusen kronor;

c) för häradshöfding, landshöfding, provinsialläkare, professor vid karolinska mediko-kirurgiska institutet: i medicin, i kirurgi och i pediatrik, äfvensom för länsveterinär samt förste landtmätare pensionsunderlaget skall, intill dess ny lönestat må varda fastställd, utgöra det belopp, som före lagens trädande i kraft blifvit såsom pension för sådan tjänstinnehafvare bestämd;

d) för tecknings, gymnastik- och musikhäroverer vid rikets allmänna läroverk skall, intill dess ny lönestat må varda fastställd, gälla, i afseende å beräkning af pensionsunderlaget, att såsom pensionsunderlag skall betraktas lönen, oafkortad, samt vid beräkning af beloppet af hel pension hvad genom nådiga kungörelsen den 27 augusti 1904 blifvit stadgad om pensionsbeloppets beräkning.

Förslag till
lag angående
civila tjänst-
innehafvares
rätt till pen-
sion m. m.

(Forts.)

Tjänstnehafvare, som är underkastad denna lags bestämmelser, och med hvars tjänst redan före lagens trädande i kraft varit förenad rätt till pension, vare befriad från att erlægga i lagen stadgad pensionsafgift:

om han för tjänsten åtnjuter aflöning enligt lönestat, som fastställts före den 1 april 1900, så länge aflöning å den lönestat af honom åtnjutes, samt

om han för tjänsten uppbär aflöning enligt lönestat, fastställd efter nämnda dag, men före den 1 januari 1907, så länge hans aflöning uppgår till samma belopp, som före sistberörda dag, därest icke vid lönestatens fastställande bland villkoren för denna aflönings åtnjutande gjorts uttryckligt förbehåll, att löntagare skall vara skyldig att vidkännas pensionsafgift motsvarande afdrag å aflöningen.

Tjänstnehafvare, som enligt hvad nyss nämnts icke är pliktig att vidkännas pensionsafgift, skall, därest honom ådömes straff eller straffpåföljd, hvarom i 14 § sägs, hafva förverkat hela pensionen; och äge de i 16 § 1:o), 2:o) och 3:o) gjorda medgifvanden icke tillämpning å sådan tjänstnehafvare.

Vid denna paragraf hade fogats reservation af herrar *E. Fränckel*, vice talmannen *Pehrson*, *Odqvist*, *Persson* i Tällberg, *Eriksson* i Bäck, *Sjö*, *Persson* i Stallerhult, *Wiklund*, *Anderson* i Hasselbol, *Lindgren* i Islingby och *Thorsson*.

Sedan paragrafen föredragits, begärdes ordet af

Herr Lindgren i Islingby, som yttrade: Herr talman! Då jag deltagit å afdelningen i behandlingen af denna fråga och äfven befinner mig bland reservanterna, skall jag be att få yttra några ord.

Såsom herrarne behagade finna, har utskottet i mom. b) af oförmälda paragraf hemställt, att

»Tjänstnehafvare, som är underkastad denna lags bestämmelser, och med hvars tjänst redan före lagens trädande i kraft varit förenad rätt till pension, vare befriad från att erlægga i lagen stadgad pensionsafgift:

om han för tjänsten åtnjuter aflöning enligt lönestat, som fastställts före den 1 april 1900, så länge aflöning å den lönestat af honom åtnjutes, samt

om han för tjänsten uppbär aflöning enligt lönestat, fastställd efter nämnda dag, men före den 1 januari 1907, så länge hans aflöning uppgår till samma belopp, som före sistberörda dag, därest icke vid lönestatens fastställande bland villkoren för denna aflönings åtnjutande gjorts uttryckligt förbehåll, att löntagare skall vara skyldig att vidkännas pensionsafgift motsvarande afdrag å aflöningen.»

Däremot hafva reservanterna ansett, att »de i mom. b och näst sista stycket af nämnda § förekommande tidsbestämmelserna den 1

januari 1900 och den 1 januari 1907 bort i bägge fallen ändras till den 1 april 1900.»

Hufvudsakliga skillnaden mellan utskottets utlåtande och reservanternas åsikt består alltså däruti, att utskottet hemställt, att tjänstinnehafvare bör befrias från erläggandet af i lagen stadgad pensionsavgift, äfven om hans lönestat är fastställd efter den 1 april 1900 men före den 1 januari 1907, så länge hans aflöning uppgår till samma belopp som före sistberörda dag, såvida icke vid lönestatens fastställande gjorts uttryckligt förbehåll, att löntagaren skall vara skyldig att vidkännas pensionsavgift motsvarande afdrag å aflöningen. Däremot anse reservanterna, att tjänstinnehafvare, som fått sin lön reglerad efter den 31 mars 1900, är skyldig erlägga lagstadgad afgift; och denna sin uppfattning hafva reservanterna grundat på den kungl. kungörelsen af den 31 mars 1900, hvilken jag ber att få anföra.

I denna kungörelse säger Kungl. Maj:t, »att Vi, med afseende därå att fråga om sådant ordnande af det civila pensionsväsendet, att tjänstinnehafvarne lämna bidrag äfven till sin egen pensionering, utgör föremål för utredning af en af Oss tillsatt kommitté, funnit godt i nåder förordna, att den, som efter denna dag utnämnes till befattning, med hvilken följer rätt till pension från allmänna indragningsstaten, skall vara underkastad de förändrade bestämmelser i fråga om pension, som kunna varda stadgade.»

Alltså föreskrifver Kungl. Maj:t här med de allra tydligaste ord, att de civila tjänstemän, som efter den 31 mars 1900 inträda i rätt till pension på grund af lönereglering, verkställd efter nämnda dag, också skola vara underkastade skyldighet att foga sig efter de bestämmelser i fråga om pension, som kunna varda stadgade. Enligt min uppfattning hafva alltså reservanterna den säkraste grundval att stå på; hvarför jag, herr talman, ber att få yrka bifall till 18 §, med den ändring, som innehålles i den vid paragrafen fogade reservationen.

Herr Hammarlund: Herr talman! Vi hafva nu kommit fram till den sista paragrafen. Det är den paragraf, vid hvilken meningsskiljaktigheterna inom utskottet varit nästan omöjliga att jämka ihop. Det hade lyckats vid alla de öfriga paragraferna, men här visade det sig vara mycket svårt.

Det är i denna paragraf fråga om lagens tillämpning. Man har då att särskilja tre olika grupper af tjänstemän. Först och främst hafva vi dem, som icke nu äro pensionsberättigade, men genom denna lag skulle blifva pensionsberättigade. Huru skall det bli med afseende å deras pensionsavgifter? De vinna ju en uppenbarlig förmån; och då är det ju alldeles klart, att dem böra åläggas afgifter, därest de vilja komma in under lagens bestämmelser. Det har Kungl. Maj:t också föreslagit; och därom äro utskottets majoritet och reservanterna fullkomligt ense. Där föreligger alltså icke någon meningsskiljaktighet;

Förslag till lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

Förslag till lag angående civila tjänst innehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

och för att det icke skall blifva oklart, huru det är med denna kategori af tjänst innehafvare. har utskottet i sin motivering särskildt framhållit, att de tjänst innehafvare, hvilka med stöd af stadgandet i mom. a) af ifrågavarande § anmäla, att lagens bestämmelser må å dem vinna tillämpning, äro skyldiga att erlagga pensionsafgift oberoende af den tid, deras löner må hafva blifvit reglerade. Till denna grupp hör t. ex. patentverkets tjänstemän. De hafva för närvarande ingen pensionsrätt, men genom denna lag skulle de få pensionsrätt och äfven vara pliktiga att erlagga pensionsafgifter. I den punkten är man fullkomligt ense inom utskottet.

Sedan komma vi till dem, som nu äro pensionsberättigade. Dessa måste vi dela upp i två grupper, nämligen dem, som hafva blifvit anställda före den 1 april 1900, och dem, som blifvit anställda efter samma dag. Den 31 mars 1900 utkom nämligen en förordning, som sade, att sådana tjänst innehafvare, som efter den 31 mars 1900 blifvit anställda, skulle vara förpliktade att underkasta sig blifvande förändrade bestämmelser med afseende å pension.

Hvad nu beträffar dem, som hafva pensionsrätt och åtnjuta aflöning efter en stat, fastställd före den 1 april 1900, har Kungl. Maj:t föreslagit, att de skola vara befriade från pensionsafgifter, så länge de åtnjuta aflöning å den lönestat, som de nu tillhöra. Blir det däremot en ny lönereglering, så är det klart, att i den nya lönestaten kommer att stå, att de skola underkasta sig pensionsafgifter. Med afseende å denna kategori är utskottet också fullkomligt ense och har i fråga om den accepterat Kungl. Maj:ts förslag.

Men så komma vi till den tredje gruppen. Det är tjänst innehafvare, som nu äro pensionsberättigade och åtnjuta aflöning enligt en stat, fastställd efter den 31 mars 1900, men före den 1 januari 1907. Hur skall det bli med afseende å deras pensionsafgifter? Det är därom som den stora striden har stått.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att de skola vara befriade från pensionsafgifter, såframt icke vid lönestatens fastställande bland villkoren för denna aflönings åtnjutande gjorts uttryckligt förbehåll, att löntagare skall vara skyldig att vidkännas pensionsafgift motsvarande afdrag å aflöningen. På en sådan lösning af frågan höllo Första Kammarens ledamöter i utskottet mycket strängt. Andra Kammarens ledamöter ansågo däremot, att på grund af den kungl. förordningen af den 31 mars 1900 denna grupp utan vidare skulle vara afgiftspliktig; och det tycktes vara omöjligt att uppnå enighet om den saken.

Då det emellertid syntes önskligt, att icke hela lagförslaget skulle falla på grund af denna meningsskiljaktighet, så försökte man, om det icke ändå skulle vara möjligt att åstadkomma en kompromiss mellan de stridiga meningarna; och denna kompromiss vanns på det sättet, att man sade: »Principiellt böra dessa löntagare vara underkastade pensionsafgifter. Emellertid böra de personer, som nu sitta med en viss aflöning, få behålla den och vara befriade från afgifter, så länge som de hafva den löneinkomsten; men så snart de få ett ålderstillägg

eller uppflyttas till en tjänst med högre lön än den nuvarande, skola de åläggas afgifter.»

För min del har jag varit med om denna kompromiss inom utskottet; och jag tycker, att det är ganska stora billighets-skäl, som tala för att man går in på den. Låt oss t. ex. taga en löntagare, som har 3,000 kronor i lön, för hvilken lön pensionsunderlaget utgör 2,000 kronor. Han skall då erlägga en pensionsafgift af 60 kronor för år. Under de föregående åren har han haft en löneinkomst af 3,000 kronor hvarje år; men om reservanternas förslag skulle bifallas, så skulle han nästa år få allenast 2,940 kronor. Han skulle sålunda få en faktisk minskning i sin inkomst. Jag hemställer, herr talman, om i dessa dyra tider det är Riksdagen värdigt att på det sättet reformera.

Om vi nu icke vilja gå så långt som Kungl. Maj:t och säga, att dessa personer böra vara befriade från pensionsafgift, oafsedt deras framtida löneförhöjningar, så borde vi åtminstone kunna gå så långt, som utskottet velat gå, och säga: så länge de icke hafva en högre löneinkomst än den nuvarande, böra de vara befriade från pensionsafgift; men så snart de få ålderstillägg eller på annat sätt en bättre inkomst, böra de åläggas pensionsafgift. Jag har all anledning antaga, att denna inom utskottet åstadkomna kompromiss kommer att accepteras af Första Kammaren; och då vore det ju ganska beklagligt, om hela pensionslagen skulle falla på att Andra Kammaren icke kunnat vara med om kompromissen.

Jag skall, herr talman, under sådana förhållanden tillåta mig att hemställa om bifall till utskottets förslag.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Inom denna kammare återstår nu af pensionslagförslaget icke mera än öfvergångsstadgandena; och skiljaktigheterna mellan de olika meningar, som här bryta sig emot hvarandra, äro icke så stora. Men de hafva en viss betydelse för tillämpningen af denna lag. De kunna i alla fall undanskjuta tillämpningen af lagen i dess helhet ganska många år eller till en oviss framtid, för den händelse utskottets förslag skulle vinna Riksdagens bifall. I fall åter reservanternas förslag blir Riksdagens beslut, så blir den tid, inom hvilken lagen i dess helhet kan vinna tillämpning, betydligt förkortad.

Denna fråga om civilstatens tjänstemäns bidrag till sin egen pensionering är gammal, åtminstone inom denna kammare, där den frågan under årtal utgjort en af de frågor, som här lifligt debatterats. Så under åren 1898, 1899 och 1900, då Riksdagen slutligen enades om att till Kungl. Maj:t aflåta en skrivelse om pensionsafgifters erläggande af den eller de statstjänare, som icke hade denna skyldighet. I de motiver, som anfördes af Riksdagen, framhölls med styrka, att en olikhet rådde emellan de olika staterna i fråga om denna skyldighet. Om man t. ex. såge på post- och telegrafstaterna, så hade dessa alltid följts åt med afseende å rätten till lön och tjänstgöringspenningar, emedan det ansetts, att de staterna skulle vara likartade i fråga om tjänsteskyldigheter.

Förslag till lag angående civila tjänst-innehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

Förslag till lag angående civila tjänst innehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

Men när man sedan kom till pensionsrätten, så hade och har ännu den ena tjänstemannakåren skyldighet att betala rätt dryga afgifter för att erhålla pension, under det att postverket icke har denna skyldighet. När sådana olikheter förelågo mellan åtskilliga stater, så är det naturligt, att Riksdagen ej ville släppa denna fråga utan att få något beslut fattadt, och nu har ju frågan kommit sitt slut så nära, att äfven jag hoppas, att de skiljaktigheter, som uppkommit, ej äro af svårare natur, än att de kunna lösas, så att lagen blir i sin helhet antagen. Då redan år 1900 denna fråga kommit så långt, att Riksdagen i sin helhet hade uttalat denna önskan, så förelåg vid sagda riksdag ett förslag att öka antalet af skogsstatens tjänstemän rätt betydligt. Till icke mindre än 14 jägmästaretjänster anslogs medel, och vidare ökades aflöningsförmånerna för kronojägarne, för en stor del med 250 kronor, för den återstående delen med 200 kronor per år. När Riksdagen fattade detta beslut, uttalade den med bestämdhet, att dessa finge underkasta sig de förändrade bestämmelser i afseende på pensionsrätt, som kunde vardas stadgade, nämligen att de skulle underkasta sig skyldighet att betala afgift för sin egen pensionering. Detta beslut fattades under senare hälften af mars månad 1900, och det dröjde ej längre än till den 31 mars samma år, förr än Kungl. Maj:t utfärdade en kungörelse af ett innehåll, som jag ber att här få anföra. Den är ganska kort. Efter den sedvanliga ingressen heter det: » — — — att Vi, med afseende därå att fråga om sådant ordnande af det civila pensionsväsendet, att tjänsteinnehafvarne lämna bidrag äfven till sin egen pensionering, utgör föremål för utredning af en af Oss tillsatt kommitté, funnit godt i nåder förordna, att den, som efter denna dag utnämnes till befattning, med hvilken följer rätt till pension från allmänna indragningsstaten, skall vara underkastad de förändrade bestämmelser i fråga om pension, som kunna vardas stadgade.» Denna kungörelse utfärdades den 31 mars 1900. Alla civilstatens tjänstemän, som ej äro delägare i någon för deras egen räkning bestående pensionskassa — d. v. s. äro skyldiga att betala afgifter till sin egen pensionering — utan få sin pension från allmänna indragningsstaten, de hafva sålunda denna skyldighet på grund af denna Kungl. Maj:ts kungörelse. Nu har Kungl. Maj:t föreslagit den ändring, att inga andra skulle betala afgifter, än de tjänstemän, som fått sig denna skyldighet ovillkorligen förelagd i sin lönestat — de finnas uppräknade i den Kungl. propositionen, det är nämligen två stora tjänstemannakårer, elementarlärarestaten och tullstaten, samt vidare åtskilliga andra till antalet mindre betydande stater. Utskottet har ej kunnat följa Kungl. Maj:t helt på denna väg, och reservanterna ha ansett, att så många som hafva fått sina löner reglerade efter den 31 mars 1900, då denna Kungl. Maj:ts kungörelse blifvit utfärdad, böra vara skyldiga att betala. När nu utskottet har låtit de otaliga tjänstemän undslippa, som efter den 1 april 1900 tillträdit sina befattningar på äldre stat, när

man släppt efter och låtit dem undslippa betalning till sin egen pensionering, så tyckes, som man gått långt nog. Oaktadt kungörelsen säger, att de hade denna skyldighet, så är det endast de återstående tjänstemannakårer, för hvilka det sedan dess blifvit fastställt stater, som skulle få denna skyldighet att betala genast efter det lagen komme att träda i kraft. Det är ej många, som ej redan nu få betala. Man har visserligen universitetsstaten. Det är sant. Dessa tjänstemän äro talrika, men i alla fall är det en tjänstemannakår, som jag vågar säga är väl aflönad, eller som åtminstone ej tillhör de lägst aflönade klasserna. Det är sålunda ej för mycket, om de få betala, alldenstund de hafva denna skyldighet, då lönerna äro reglerade efter den 1 april 1900.

Så kommer man till poststaten. Beträffande den kan man kanske tycka att det är något hårdt, ty det är en stor kår. Dock är detta villkor fastslaget äfven här, ty vid postverket äro lönerna reglerade så nyligen som år 1903. När den staten godkändes, fick man också höra sådana klagomål som: »Det är ej nog med att en och annan af oss får lida minskning i inkomsterna, utan nu få vi äfven betala pensionsavgift. Det lär ej dröja mer än ett eller två år, förrän denna pensionslag blifvit godkänd, och då få vi den dryga utgiften. Det kan vara en sanning, men då den regleringen af Riksdagen godkändes, så får man ej draga sig för att fordra, att denna skyldighet uppfylles. Nu kommer detta ej att träffa de sämst aflönade: betjänteklassen. Ty det föreligger i en kungl. proposition vid denna riksdag förslag om, att denna klass skall få en löneförbättring, löne reglering. Sålunda skulle dessa lägst aflönade betala särskilda afgifter, under det att postmästarne, d. v. s. de högst aflönade, skola få slippa, om utskottets förslag antages — dock är det äfven efter utskottets förslag några af de bättre aflönade, som komma att få betala. På kammarens bord har utdelats från poststaten klagomål öfver dess reducerade inkomster: de tycka, att det skulle vara för hårdt att få denna utgift. Den löne reglering, som år 1903 skedde för postverket, var väl icke så lycklig för alla, men den tillkom icke för att det skulle blifva högre aflöningar för alla tjänstemännen, utan därför, att poststatens löner voro så ojämma, och alltså för att det skulle blifva en utjämning. Och då var det naturligt, att åtskilliga fingo lida en minskning. Det kan ej förnekas, men på samma gång, som denna stat godkändes, fick hvar och en, hvilken klass han än tillhörde, omkring 500 kronor högre pensionsrätt, än han hade förut. Och dessutom fick man sig äfven tillförsäkrad en bestämd inkomst, hur än provisionen komme att gestalta sig, ej understigande ett visst belopp. Sedan denna lönestat blifvit fastställd, hafva postverkets inkomster stigit så betydligt, att när man räknar efter det provisionssystem, som där gäller, så tror jag, att de allra flesta postkontoren lämna i provision nästan lika mycket nu, som då löne regleringen skedde. Och kommittén

Förslag till lag angående civila tjänst innehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

Förslag till lag angående civila tjänst-innehafvares rätt till pension m. m. hade att räkna härmed. Jag tror, att det icke skall skilja på mycket.

Sedan är det åtskilliga inkomster, som ej äro medräknade i lönestaten. Först något, som heter räkningshållning. Denna är ej medtagen bland löneförmånerna, utan inkomsten af densamma får fortfarande behållas utan att blifva omnämnd i lönestaten. Vidare den inkomst, som erhålles från postsparbanken och som ej går till så litet på åtskilliga kontor. Men det är ej nog med detta. Vi hafva äfven den afgift, som man betalar för att lösväskor få användas på postanstalterna, och äfven denna afgift får tillfalla postmästaren utan att den räknas in i lönen.

Jag har med allt detta icke velat säga annat, än att det är möjligt, att äfven för dessa tjänstemän en förnyad löne reglering behöfver inom den närmaste tiden vidtagas. Det vill jag icke förneka, men jag har velat visa, att deras inkomster icke äro så små, som man velat göra troligt genom den utredning, som är lämnad. Sålunda kan jag ej se annat, än att tillämpningen af denna lag borde blifva sådan, att den omfattade äfven alla de stater, som äro fastställda efter den 1 april 1900, oafsedt om man ej finner lönerna så tillfredsställande. Om man nu skulle vilja gå med på utskottets förslag, som här blifvit försvaradt af hr Hammarlund — hvad händer? Jo, då händer det, att de lägst aflönade tjänstemännen inom alla de stater, som nu skulle inbegripas, skulle få betala så snart de flyttas upp i en annan klass, där de få ett lönetillägg af 2—300 kr. Då få de genast betala, men alla de tjänstemän, som hunnit den högsta lönegraden, träffas ej af detta, utan de få slippa att betala. Det undras, huruvida ett sådant tillvägagångssätt skulle vara tillfredsställande. Jag tror det ej, utan tvärtom; om det varit så, att det skulle träffa alla, som hunnit den högsta löneklassen, då skulle jag finna mera reson i det, hade jag så när sagt. Men nu träffar det de lägsta och ej de högsta: sådan blir tillämpningen. Det undras, huruvida ett sådant sätt att lösa frågan är att förorda. Nu har det här sagts, att de elfva reservanternas förslag skulle vara otvetydigt. Det förefaller mig och många andra, som om det ej skulle lida af någon otvetyglighet, Det skulle vinnas ofantligt mycket med att det blefve antaget. Det heter nu i detta förslag: »Tjänst-innehafvare — — — vare — — — enligt lönestat, som fastställts före den 1 april 1900, befriad från att erlagga i lagen stadgad pensionsafgift, så länge aflöning å den lönestat af honom åtnjutes». Det är själfva klämman. Men om det ej anses tillräckligt tydligt, skall jag, för att göra det ännu tydligare, taga mig friheten att uppläsa det yrkande, som gjordes inom utskottet, och hvilket samlade de elfva reservanternas. Det återfinnes på sid. 72, där det börjar nederst på sidan — utskottet och reservanternas följas åt i åtskilliga moment af den 18 paragrafen, nämligen mom. a, b, c och d ända ned till pensionsbeloppens beräkning, men här blir reservanternas yrkande:

»Tjänstinnehafvare, som är underkastad denna lugs bestämmelser, och med hvars tjänst redan före lagens trädande i kraft varit förenad rätt till pension, vare befriad från att erlägga i lagen stadgad pensionsafgift:

om han för tjänsten åtnjuter aflöning enligt lönestat, som fastställs före den 1 april 1900, så länge aflöning å den lönestat af honom åtnjutes.»

Det är reservationens innehåll, och sedan så kommer man till likhet med utskottets förslag, när man kommer till det sista mom.:

Tjänstinnehafvare, som enligt hvad nyss nämnts icke är pliktig att vidkännas pensionsafgift, skall, därest honom ådömes straff eller straffpåföljd, hvarom i 14 § sägs, hafva förverkat hela pensionen; och äge de i 16 § 1:o, 2:o) och 3:o) gjorda medgifvanden icke tillämpning å sådan tjänstinnehafvare.

Det är endast denna lilla skillnad, som jag nu sökt att klargöra. Jag har med detta, herr talman, endast velat lämna en kort utredning och ber till sist att få yrka bifall till reservanternas förslag i den lydelse jag här uppläst.

Häruti instämde herrar *Anderson* i Hasselbol, *Lindgren* i Islingby och *Hultkrantz*.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet *Swartz*: Den nu föreliggande lagen har blifvit slutbehandlad inom båda kamrarna intill den nu föreliggande punkten. Därvid hafva inga sådana skiljaktigheter yppats, som på något sätt och vis kunna sätta lagens antagande i fara. Den enda skiljaktighet, som åtminstone hittills har yppats, är den, att man i Första Kammaren har återremitterat § 7 — en åtgärd, som jag förmenar ej torde innebära någon risk för lagens antagande. Det skulle därför enligt min uppfattning vara synnerligen lyckligt, om jämväl de blindskär, som föreligga i den 18 §, kunde lyckligen klareras och lagen seglas i lugn hamn. Att jag för min del är uppriktigt besjälad af dessa känslor, torde framgå däraf, att jag nyss i Första Kammaren förklarar mig med frånträdande af Kungl. Maj:ts förslag acceptera utskottets förslag under den förhoppning, att detta blefve Riksdagens beslut. Jag tror ej, att jag behöfver just för herrarna pointera, att detta är en tämligen långt gående uppoffring af hvad jag å min sida har ansett vara billigt och rättvist, men det är, som sagdt, gjordt i tillmötesgåendets anda och namn. Jag vågar hoppas, att min vädjan till Andra Kamraren att nu å sin sida biträda utskottets förslag icke skall förklinga ohörd. Jag vågar hoppas detta så mycket mer som den väg, hvilken de, som här omfatta reservanternas förslag, hafva att gå för att komma till detta resultat, synes vara icke oväsentligt kortare än den, som jag för min del redan har gått. Jag vill fästa herrarnas uppmärksamhet på att äfven reservanterna för sin del låtit billighetsskäl tala. Det är billighetsskäl, som Kungl. Maj:t stödt sig på i sin framställning. Det är billighetsskäl,

Förslag till lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension m. m.
(Forts.)

Förslag till lag angående civila tjänst-innehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

som formulerat utskottets förslag och äfven reservanternas hafva, säger jag, i viss mån omfattat billighetsskäl. Jag förnekar ingalunda, att det är fullt juridiskt befogadt att uppställa en sådan fordran som reservanternas här hafva gjort, men jag tror, att man, utan att behöfva tåla någon som helst afprutning på denna fordran, kan och bör visa något tillmötesgående mot billighetens kraf. Sådant tillmötesgående har också, jag upprepar det ännu en gång, redan visats från reservanternas sida. Af den föregående högt ärade talaren har nyss anförts, att Kungl. Maj:ts bref den 31 mars 1900 ålade alla, som efter denna dag utnämnts till innehafvare af tjänster, att vara underkastade skyldigheten att erlägga pensionsafgift, så snart en ny pensionslag komme till stånd. Detta gällde icke endast dem, som voro å lönestat, fastställd efter den 1 april 1900, utan hvilken som helst ny tjänsteinnehafvare, å hvilken lönestat som helst, vare sig den fastställdes då eller 30 år förut. Utskottet i sin helhet, således äfven reservanternas, har dock funnit, att det skulle vara väl hårdt att, så att säga, till sista blodsdroppen utkräfva sin rätt i detta afseende. Ingen inom utskottet har opponerat sig mot förslaget, att alla, som äro å lönestat, fastställd före den 1 april 1900, skola vara befriade från att erlägga pensionsafgift, och därmed har ett erkännande gifvits, att billigheten kan och bör tagas med i räkningen och komma till sin rätt. Nu är frågan, huruvida icke det af utskottets majoritet följda förfarandet är en konsekvent riktig utveckling af de billighetshänsyn, som ledt utskottet i dess helhet. Utskottets majoritet har nämligen funnit, att de under pensionslagen ingående tjänsteinnehafvare — för att nu icke tala om patent- och registeringsverket, som har sin särskilda historia — som före lagens trädande i kraft icke varit pensionsberättigade, skola vara skyldiga att erlägga pensionsafgift. Jag håller mig nu till andra afdelningen, nämligen de, som äro å lönestat, fastställd efter den 1 april 1900. Enär uti alla de lönestater, hvilka reglerats efter den 1 januari 1904, uttryckligen stadgats, att löntagare skola vara skyldiga vidkännas pensionsafgift motsvarande afdrag å aflöningen, komma i praktiken endast de tjänsteinnehafvare, hvilka åtnjuta aflöning enligt lönestat, fastställd efter den 31 mars 1900 och före den 1 januari 1904 att erlägga pensionsafgift, och detta endast i händelse deras löneinkomster blifvit förbättrade efter den sista december 1906. Denna sistnämnda bestämmelse är tillkommen uteslutande af billighetsskäl. Man har nämligen icke velat, att dessa tjänsteinnehafvare skulle få vidkännas en direkt minskning i lön utan i stället erhålla en mindre tillökning vid den tid, då enligt lönestatens villkor en förbättring i deras löneförhållanden skulle inträda. De få då visserligen en mindre ökning än den, de enligt lönestaten skulle vara berättigade till, men slippa i stället ifrån den bittra känslan af att se sina löner, hvilka vi måste erkänna vara knappt tilltagna, något som i öfrigt framgår af de många löneregleringsförslag, som äro å bane, under tiden ytterligare minskas. Skillnaden mellan den ståndpunkt, utskottets majoritet intagit och reservanternas, synes mig vara försvinnande liten och icke

äga någon principiell grund. Det synes endast vara en fråga om rättvisa och billighet och ett tillmötesgående därvidlag torde därför icke vara otänkbart. Å andra sidan synes den verkliga skillnaden mellan den ena eller andra uppfattningen vara så liten, att det, i händelse kamrarna stanna i olika beslut, torde bli mycket svårt att finna ett medium mellan de båda. Följden skulle då möjligen kunna bli, att hela lagen fölle, hvilket, jag är öfvertygad därom, icke minst denna kamraren skulle finna beklagligt. Jag tillåter mig därför vädja till kamraren att bifalla utskottets förslag.

Förslag till lag angående civila tjänst innehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

Herr Eriksson i Bäck: Herr talman! Det kan ju vara sant, att det icke synes vara någon stor skiljaktighet mellan utskottets och reservanternas förslag, men det finnes dock en ganska väsentlig sådan, och den ligger däruti, att reservanterna vilja hålla på Riksdagens beslut. Hvad skulle eljest alla dessa särskilda förbehåll, som plåga göras vid nya lönestaters uppgörande tjäna till, nämligen att tjänstinnehafvare skola vara underkastade de bestämmelser, som framdeles kunna blifva stadgade. Skall det vara någon mening med att Riksdagen gjort sådana förbehåll, skall Riksdagen också hålla på dem och icke släppa efter undan för undan. Reservanternas ha förut vid denna punkt visat så stort tillmötesgående, som de gjort, emedan de hoppats, att enighet skulle kunna uppnås, så att någon reservation icke skulle behöfva ifrågakomma. Då vi emellertid icke fått röna något tillmötesgående från majoriteten i utskottet, hafva vi icke ansett oss kunna släppa efter längre. Jag ber att få yrka bifall till herr Carl Perssons förslag.

Herr Widén: Herr talman, mina herrar! Jag hade egentligen icke tänkt att uppträda i denna fråga, och det är därför helt oväntadt jag nu befinner mig i talarstolen. Jag vill emellertid söka stödja det förslag, som här föreligger från utskottets sida.

Det är alldeles odisputabelt, att reservanternas stå på en formellt rättslig grund. Om något annat kan icke blifva tal. Det synes mig dock, att man, om man ställer sig på reservanternas ståndpunkt, gör sig skyldig till en hårdhet gent emot alla de tjänstemän, som det i detta afseende är fråga om. Det är så — vi veta det af egen erfarenhet — att har man en inkomst, så har man också fått sina utgifter ordnade därefter, och det är då mycket svårt att kunna finna sig till rätta med att vidkännas en minskning i denna inkomst. Detta skulle emellertid för ganska många blifva fallet, därest reservanternas förslag antoges. Billighetsskäl synes mig därför tala för, att man ställer sig på den ståndpunkt, utskottet intagit. Jag yrkar så mycket hellre bifall till utskottets förslag, som jag själf erfarit huru det känns att få sina inkomster minskade. Dock står jag i denna sak nu personligen utanför den föreliggande frågan; den berör alls icke mig såsom tjänsteman. Jag anser emellertid, att staten här bör handla såsom hvar och en enskild arbetsgiffvare, därom

*Förslag till lag angående civila tjänst-
innehafvares rätt till pen-
sion m. m.* är jag öfvertygad, skulle handla, nämligen att icke minska inkom-
sterna för sina löntagare, sina arbetare. Jag ber att få ansluta
mig till utskottets förslag.

Med herr Widén förenade sig herrar *von Schéele* och *Beckman*
(Forts.) i Linköping.

Herr Starbäck: Herr talman! Jag undrar i alla fall, om det går an att här ställa sig på utskottets sida. Frågan torde böra tagas i allvarligt öfvervägande. Jag vill fästa herrarnas uppmärksamhet på den tillfälliga lönereglern vi för några veckor sedan voro med om att besluta. Det gällde då en tillfällig löneförbättring för tjänstemännen vid Sveriges geologiska undersökning, märk väl, en tillfällig på extra stat. Med tanke att en ny lönereglern snart skulle komma till stånd, föreslog statsutskottet icke desto mindre att från de 1,000 kronor, som voro afsedda till förbättring af nämnda tjänstemäns löner, skulle afgå bidrag till deras pensionering. Då Riksdagen således så behårdt söker genomföra denna princip, att till och med vid tillfälliga löneförbättringar hänsyn till densamma tages, så kan jag, herr talman, för min del icke finna det vara riktigt att i denna generella fråga göra något som helst undantag och ber därför att få yrka bifall till herr Carl Perssons förslag.

Herr Thorsson: Då jag varit med och bidragit till reservationen, skall jag be att få säga några ord, särskildt därför att de, som försvara utskottets mening, säga sig göra detta hufvudsakligast af humanitära skäl. Jag skall då be att med några ord få säga hvad som varit afgörande för mig, som ju dock i aflöningsfrågor söker ställa mig på den humanitära sidan. Då jag förenat mig med dem, som reserverat sig mot utskottets hemställan, har min ståndpunkt bestämts däraf, att vi under de senare åren reglerat lönerna för flera verk, där vi just ha att söka den stora gruppen af de allra lägst aflönade. Vi ha reglerat lönerna för tullstaten, där det ju finnes en afsevärd betjäntekår, som väl i närvarande stund räknar omkring 1,200 medlemmar, och dessa ålade vi att själfva bidraga till sin pensionering. Det föreligger nu en reglern af lönerna för postbetjante, dessa uppgå nu till 1,700, och det är min lifliga öfvertygelse, att Riksdagen vid denna reglern kommer att begära, att äfven postbetjante skola bidraga till sin pensionering. Om Riksdagen skulle följa statsutskottets förslag, skulle det inträffa, att en postbetjänt med exempelvis 1,200 kronors inkomst skulle bli ålagd betala till sin pensionering, men tjänstemannen skulle befrias tills vidare. Vi ha vid innevarande riksdag fastställt en lönestat för fångvården, där det finnes omkring 440 löntagare af betjäntegraden, hvilka vi likaledes ålagt att själfva bidraga till kostnaderna för sin pensionering. Hela den grupp, som är lägst aflönad, nämligen betjäntekåren, omfattar enligt tabellerna i betänkandet angående

civila pensionsväsendet, så vidt jag räknat rätt, omkring 3,000, och af dessa 3,000 ha vi redan ålagt 2,500 att betala till sin pensionering. Det har anförts, att särskildt för posttjänstemännen skulle det verka obehagligt, om Riksdagen tillämpade sin rätt att utkräfvad bidrag till pensioneringen. Jag vill då härtill genmäla, att säkerligen ha vi att vänta kraf på lönerreglering från posttjänstemännen redan till nästa riksdag, och detta i form af en kungl. proposition, om vi få förutsätta, att civilministern ägnar dessa tjänstemän samma intresse, som herr finansministern nyss i sitt anförande ådagalade. På dessa grunder har jag ansett mig kunna vara med om reservationen, och jag finner mig föranlåten att fortfarande hålla fast vid denna min uppfattning. Herr finansministern yttrade för en stund sedan, att det i realiteten icke är så stor skillnad på hvad reservanterna föra fram och hvad som föres fram från utskottet. Det skiljer dock det att vi stå på den fasta grundvalen, att Riksdagen häfdar det beslut den förut fattat, och skulle genom ett häfdande af detta beslut vissa lägre tjänstemän och betjante komma i ekonomiskt trångmål, anser jag det vara riktigare, att Riksdagen reglerar deras löner, så att de hållas skadeslösa, och att Riksdagen häfdar den princip den hittills följt. Jag yrkar bifall till det af herr Carl Persson framställda yrkandet.

Förslag till lag angående civila tjänst-innehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

Herr Hammarlund: Emot hvad herr Starbäck anförde tillåter jag mig framhålla, att det här icke är fråga om, att de tjänstemän, som få vidkännas afdrag på sin lön, motsvarande pensionsafgiften, skola befrias från detta afdrag. För alla dem, som blifvit tillsatta på grund af lönerregleringar efter år 1903, har gjorts sådant afdrag. Jag erinrar t. ex. om läroverkslärarne. Då är det ju ganska naturligt, att, då man beviljar ett tillfälligt lönetillägg till tjänstemännen vid Geologiska undersökningen för att göra dem likställda med läroverkslärarna, de ock få vidkännas motsvarande afdrag. Här är icke fråga om detta afdrag, utan här är fråga om de löntagare, hvilka ha blifvit tillsatta efter den 1 april 1900 och hvilka hittills varit befriade från erläggande af hvarje slag af pensionsafgift. Dessa skola principiellt hädanefter erlægga pensionsafgift, men från den regeln gör denna § ett undantag och säger, att så länge de ha nuvarande löneinkomst skola de vara befriade därifrån. En tjänsteman med en lön för närvarande af 3000 kronor skall befrias från erläggande af pensionsafgift så länge han har denna lön, men om han får ett ålderstillägg på 500 kronor, får han icke ut dessa 500 kronor utan endast 440. Det kan vara rimligt att då göra afdraget, men att nu minska hans löneinkomst skulle vara ett egendomligt sätt af Riksdagen att i dessa tider bevilja en grupp af löntagare dyrtidstillägg. Jag tror icke att detta sätt att reglera kan vara lämpligt och vidhåller mitt yrkande om bifall till utskottets förslag.

Förslag till lag angående civila tjänst- innehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

Herr Lindblad: Herr talman! För min del vill jag uttala, att det synes mig vara en farlig princip Riksdagen skulle inlåta sig på, om den skulle så utan vidare vilja eludera förbehåll, som i fråga om tjänster göras om framtida lönerogleringar. Vi veta, att det på många områden förekommer, att regeringen finner anledning att tillsätta en plats, men med uttryckligt förbehåll att tjänstnehafvaren är skyldig att rätta sig efter framtida lönerogleringar, äfven om de skulle medföra minskning i hans lön. Efter den framställning den siste talaren nu gjorde skulle man sålunda vilja totalt undanröja hvarje sådant förbehålls verkan, med mindre man höjde lönen för tjänstnehafvaren. Det kan jag icke finna vara rimligt och rättvist, och jag tycker att reservanterna, då de gått till mötes önsknings från motsidan så långt, att de medgifva, att tjänstemän, som fått sina löner reglerade före 1900, icke skola bidra till sin pensionering och sålunda skipa billighet mot dem, här intaga en fullkomligt riktig ståndpunkt. Jag kan ej heller gilla det skäl, som anföres, att man, därför att Första Kammaren stannat vid ett annat beslut, skulle på något som helst sätt riskera frågans fall. Ty kan icke Första Kammaren ge efter i en sådan obetydlig detalj, förstår jag icke, hvilka stora fördelar genom en sådan halstarrighet, som alldeles skulle gå i strid emot hittills fattade beslut, skulle vinnas. — Jag ber därför, att till alla delar få ansluta mig till herr Carl Perssons yrkande.

Herr Persson i Stallerhult. Herr talman! Det vore nog beklagligt, om denna lag skulle falla och det på densamma nedlagda arbetet tillspillo gifvas för en så obetydlig skiljaktighet som det här är fråga om. Men jag har samma uppfattning som den siste talaren, att frågan icke behöfver falla därför att Andra Kam-maren godkänner reservanternas förslag. Jag för min del tror icke, att denna lag blir till någon vinst för statsverket, och det tror jag att alla kunna instämma med mig i, men den medför en reda på detta område och en enhetlighet, som kan bli till förmån för Riksdagen, om den ock ej minskar statsverkets utgifter, och som äfven blir till fördel för tjänstemannakåren. Jag tror, att den största förmånen med lagen skall tillskyndas de tjänstnehafvare, som träffas af densamma. Vi böra nämligen icke taga hänsyn allenast till de nu genomgångna bestämmelserna, ty fortfarande återstår punkt B, som ännu icke föredragits, i hvilken äfven änke- och barnpensioneringen ordnas på ett förträffligt sätt, vågar jag säga. Hela civilstatens pensionsinrättnings kassa, som uppgår till 13 millioner kronor, öfverföres till änke- och pupillkassan, som vid slutet af 1905 hade en behållning af 10,980,000 kronor. Den kassan skall härefter enbart bli en änke- och pupillkassa och icke lämna några pensioner till tjänstemän och betjante annat än till en och annan, som redan har pensionsrätt där. Sålunda kan man väl säga, att detta medför för tjänstemannakåren en förmån, som är

ofantligt stor. Det är sålunda icke endast denna lag, som medför dessa fördelar, utan det är denna andra punkt, som icke ännu fördragits, som jag tror har den största betydelsen för tjänstemannakåren.

Nu vill jag äfven påpeka, att om reservanternas förslag blir antaget, blir tiden förkortad, inom hvilken lagen i dess helhet kommer att vinna tillämpning. Jag vill erinra, att kammaren fått en kunglig proposition med nummer 99, som handlar om universitetsstaterna, en ganska diger lunta, och då man kommer till slutet af denna får man se, hvad där står om löntagarne vid universiteten. Det är naturligt, att med denna lags antagande falla alla tjänstemän vid universiteten under dess bestämmelser och få pensionsrätt. Jag menar särskildt de e. o. professorerna, som nu icke ha pensionsrätt, men genom denna lag skulle få sådan, och samma blir äfven förhållandet med åtskilliga andra tjänstemän. Men så står det sedan, att dessa skola icke betala pensionsavgifter. I händelse denna lag blir godkänd, undanskjutes sålunda frågan om dessa tjänstemäns skyldighet att erlägga sådana avgifter för lång tid. Icke ens då stater ordnas under 1907 års riksdag och pensionsrätt tillerkännes förut icke därtill berättigade, skulle föreslås avgiftsskyldighet, och om en sådan proposition godkännes i denna del, blir tillämpningen i ännu längre tid framskjuten. Jag tror, att man kan med trygghet bifalla reservanternas förslag och att man därmed gör tjänstemannakåren en stor tjänst. Det är åtminstone min tanke.

Förslag till lag angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension m. m.

(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning gaf herr talmannen i enlighet med de därunder framställda yrkandena proposition dels på godkännande af den utaf utskottet föreslagna lydelsen af 18 §, dels ock på godkännande af den lydelse af paragrafen, som under öfverläggningen föreslagits af herr Persson i Stallerhult; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen hafva flertalets mening för sig. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen denna voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner statsutskottets förslag till 18 § i lag angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren godkänt den lydelse af nämnda paragraf, som under öfverläggningen föreslagits af herr Persson i Stallerhult.

Omröstningen utvisade 57 ja, men 145 nej, hvadan kammaren godkänt den af herr Persson i Stallerhult under öfverläggningen föreslagna lydelsen af paragrafen.

Rubriken.

Godkändes.

Utskottets i *afd. A.* gjorda hemställan förklarades besvarad genom de af kammaren fattade här ofvan omförmälta besluten.

Afd. B. och C.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 9.

Statsutskottets härefter föredragna utlåtande, n:o 52, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående omföring till en pensionsfond för civila tjänst innehafvare af vissa löneinnehållningar, blef af kammaren godkänt.

§ 10.

Herr statsrådet m. m. *C. F. W. Hederstierna* aflämnade Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen:

angående inköp af vissa fastigheter för Trollhätte kanal- och vattenverk m. m.;

angående bemyndigande för styrelsen för Trollhätte kanal- och vattenverk att försälja tomter från de under styrelsens förvaltning ställda fastigheter vid Trollhättan m. m.; och

angående anslag till fortsättande och fullbordande af en kraftstationsanläggning vid Trollhättan m. m.

Dessa propositioner bordlades på begäran.

§ 11.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Interpellation.

Herr Pehrsson i Österby, som yttrade: Herr talman! Fråga om införande af fakultativt civiläktenskap har upprepade gånger varit föremål för Riksdagens pröfning. Åren 1900 och 1903 tillstyrkte lagutskottet sådan ändring i vår äktenskapslagstiftning, hvilket också vid båda dessa tillfällen blifvit Andra Kammarens beslut.

Jämväl 1903 års kyrkomöte biträdde ifrågavarande förslag.

Interpellation.
(Forts.)

På enskild motionärs förslag anhöll Riksdagen år 1904 i skrifvelse till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i gällande bestämmelser angående formen för äktenskaps afslutande, att rätt att ingå äktenskap inför borgerlig myndighet måtte medgifvas jämväl dem, som för närvarande äro i sådant afseende uteslutande hänvisade till vigsel inom svenska kyrkan eller främmande trossamfund.

Det har på många håll väckt stor undran, hvarföre detta så länge omstridda reformkraf, som Riksdagen ändtligen för tre år sedan tillmötesgick, icke ännu fått sin slutgiltiga lösning. Äktenskapslagstiftningen berör högst vitala intressen i folkklivet, och därför är det helt naturligt, att man med otålighet väntar på en ändring i vår lagstiftning i detta hänseende, då det nuvarande läget medför verkliga olägenheter både för stat och kyrka.

Jag tillåter mig därför att vördsamt anhålla om kammarens medgifvande att till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet få framställa följande fråga:

Hafva några åtgärder vidtagits för att förslag till lag om fakultativt civiläktenskap må kunna för Riksdagen framläggas, och när kan man vänta ett sådant lagförslag?

Denna framställning blef på begäran lagd på bordet.

§ 12.

Herr *A. O. Rune* aflämnade en motion, n:o 225, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående verkställande vid inträffad järnvägsolycka af undersökning om olyckans orsak m. m.

Nämnda motion bordlades.

Vidare aflämnades af herr *J. Widén* en motion, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ny aflöningsstat för statskontoret.

Denna motion, som erhöll ordningsnumret 226, blef på begäran genast hänvisad till statsutskottet.

Slutligen afgaf herr *M. F. Nyström* en motion, n:o 227, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande af telegrafverkets utgiftsstaten för år 1908 m. m.

Sistnämnda motion blef bordlagd.

§ 13.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 64, till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts pro-

position angående försäljning af egendomen n:o 1 i kvarteret Sjö-
hästen i Klara församling i Stockholm samt ett inom Riksdagen
väckt förslag i ämnet.

§ 14.

Till bordläggning anmäldes:

bevillningsutskottets memorial, n:o 14, i anledning af väckt
motion, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till
ny förordning angående beviljning af fast egendom samt af inkomst;
samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 31, i anledning af väckta motioner i fråga om utom äkten-
skapet födda barns och deras mödrars rättsliga ställning;

n:o 32, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag
till lag angående ändrad lydelse af 1, 2 och 3 §§ i lagen den 27
juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anlägg-
ningar;

n:o 33, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl.
Maj:t angående reglering af hofrätternas jurisdiktionsområden; och

n:o 34, i anledning af väckt motion om ändring i vissa delar
af rättegångsbalken m. m.

§ 15.

Justerades protokollsutdrag.

§ 16.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>K. Starbäck</i>	under 2 dagar fr. o. m. den 8 april,	
» <i>D. Broström</i>	» 2 » » » 8 »	
» <i>K. Otto</i>	» 2 » » » 9 »	
» <i>O. A. Berg</i> i Staby	» 3 » » » 9 »	och
» <i>A. Henricson</i>	» 2 » » » 8 »	

Kammarens ledamöter åtskildes häruppå kl. 3,22 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.